

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

HAYAL İLE GERÇEK ARASINDAKİ FARK: ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNİN İLK YILLARI

Yüksek Lisans Tezi

HÜRRİYET ALKAN

AMASYA
Haziran – 2023

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

HAYAL İLE GERÇEK ARASINDAKİ FARK: ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNİN İLK YILLARI

Hazırlayan
Hürriyet ALKAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Adem BAYAR

AMASYA – 2023

TEZ ONAY SAYFASI

Hürriyet ALKAN tarafından hazırlanan “HAYAL İLE GERÇEK ARASINDAKİ FARK: ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN İLK YILLARI” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından .../.../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oyçokluğu ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Prof. Dr. Adem BAYAR

.....

Üye : Doç. Dr. Fethi KAYALAR

.....

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Erdoğan BOZKURT

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../.....

.....

Doç. Dr. Hasan YERKAZAN

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

08/06/2023

Hürriyet ALKAN

İmza

ÖZET

HAYAL İLE GERÇEK ARASINDAKİ FARK: ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN İLK YILLARI

Hürriyet ALKAN

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran/2023

Danışman: Prof. Dr. Adem BAYAR

Bu tez çalışmasının amacı öğretmenliğin Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevli öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarına dair deneyimlerini derinlemesine incelemek, öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında karşılaştıkları sorunların belirlenip, söz konusu sorunların çözümü için öneriler geliştirmektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda “Gerçek nedir?”, “Hayal kavramının tanımı nedir?”, “Öğretmenlik nedir?”, “Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar nelerdir?” ve “Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?” sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Amasya ili genelinde farklı okul türleri ve farklı branşlarda hizmet içi görev yapan 12 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Öğretmenler gerçek kavramının kendileri için somut, doğru, yaşananlar ve olumsuzluklar anlamına geldiğini ifade etmişlerdir. Hayal kavramının tanımını ise düş, hedef ve geleceğe yönelik planlar olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenliğe ilişkin ise sırasıyla, öğreten kişi, lider, örnek kişi ve muallim yanıtlarını vermişlerdir. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte mesleğinde karşılaşılan sorunların maddi şartlar, idarenin tutum ve yaptırımları, sosyal itibarın zedelenmesi, öğretmene karşı saygının azalması, fiziki imkânların yetersizliği, üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması, sorumluluğun fazla olması ve mesleki doyum alamamak olduğu görülmüştür. Mesleğin ilk yıllarında karşılaşılan sorunların çözümü için yapılması gerekenler ile ilgili olarak öğretmenler sırasıyla, ekonomik kaygılar giderilmeli, mesleki itibar (statü) arttırılmalı, öğretmen desteklenmeli, üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı, meslek kanunu yeniden düzenlenmeli, ailelere eğitim verilmeli, okulların fiziki imkânları olmalı, öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı, sistem değişmeli ve ödül sistemi iyileştirilmeli şeklinde sıralama yapmışlardır. Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacı, öğretmenlerin ekonomik kaygıları giderilmeli, öğretmenlik mesleğinin mesleki

itibarı (statüsü) arttırılmalı, öğretmenler, Bakanlık, okul yöneticileri ve veliler tarafından desteklenmeli ve değer görmeli, okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı, mevcut Öğretmenlik Meslek Kanunu yeniden düzenlenmeli ve öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli, Ödül sistemi hakkaniyetli bir şekilde iyileştirilmeli, öğretmenlere kendilerini geliştirebilmeleri adına sosyal-kültürel imkanlar (KDV'siz kitap, ücretsiz tiyatro, sinema bileti gibi) sağlanmalı, öğrencilerin ailelerine bilinçlendirme eğitimleri verilmeli, okullara fiziki imkanlar (laboratuvar, kalorifer, kapı, müzik sınıfı, resim atölyesi, spor salonu) tesis edilmeli, üniversitede verilen eğitim gerçek hayata uygun olmalı, mevcut eğitim sistemi, öğretmenlerin de fikirleri alınarak ortak karar ile değiştirilmelidir gibi önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: öğretmen, hayal kırıklığı, öğretmenlerin sorunları

ABSTRACT

THE DIFFERENCE BETWEEN THE DREAM AND REALITY: THE EARLY YEARS OF TEACHING PROFESSION

Hürriyet ALKAN

Amasya University, Institute of Social Science

Department of Educational Sciences, M.A., June/2023

Supervisor: Prof. Dr. Adem BAYAR

The purpose of this dissertation study is to examine in detail the experiences of teachers, who teach at schools within the structure of Ministry of National Education, concerning the early years of teaching, to identify the problems that they have been encountering in the early years of teaching and to offer solutions to the problems in question. This dissertation study was carried out via qualitative research method. In line with this purpose, the answers have been sought to be received to the questions “What is reality?”, “What is the definition of the concept of dream?”, “What is teaching profession?”, “What are the problems experienced by teachers in the early years of teaching?” and “What should be done to solve the problems experienced in the early years of teaching?”. The sample group of this study consists of 12 in-service teachers teaching at different school types and specialized in different fields of study in Amasya province-wide. The data have been obtained by means of a semi-structured interview method. Teachers have expressed that according to them, the concept of reality means tangible, truth, life experiences and hitches. They have defined the concept of dream as fancy, target and future-oriented plans. They have defined the teaching profession as the one who is teaching, leader, exemplary person and master, respectively. It has been observed that the problems experienced in the early years of teaching profession are financial conditions, the attitudes and sanctions of school administration, decrease in social reputation, decline in showing respect to a teacher, lack of physical facilities, that the university education does not reflect the real-life teaching, heavy responsibility and lack of professional satisfaction. Concerning the things that should be done to solve the problems experienced by teachers in the early years of teaching, teachers have listed that financial concerns should be removed, professional reputation (status) should be improved, teachers should be supported, top-level authorities and school administration should be impartial, fair and understanding, law on teaching profession should be prepared again, parents of students should be provided with training, schools should have physical facilities, social-cultural opportunities should be presented to teachers, system should

be changed and reward system should be improved. In line with the findings obtained, the researcher has made the following recommendations: financial concerns of teachers should be removed, professional reputation (status) of teaching profession should be increased, teachers should be supported and appreciated by Ministry of National Education, school administration and parents of students, school administration should be impartial, fair and understanding, existing law on teaching profession should be prepared over again and personal rights of teachers should be improved, reward system should be changed on an equitable basis, teachers should be provided with social-cultural opportunities (like Value Added Tax free books, free theatre, cinema tickets etc.) in order to improve themselves, parents of students should be provided with awareness raising trainings, physical facilities (laboratories, heating system, doors, music class, painting studio, sports facility) should be installed at schools, education at universities should reflect the real-life teaching at schools, existing education system should be changed by common consent via asking the teachers' opinions, as well.

Keywords: teacher, disappointment, problems of teachers

ÖNSÖZ

Kişinin kendini sürekli geliştirmesi gerektiğine inanan ve beni bu yönde hayat boyu öğrenmeye teşvik eden, her koşulda bana inanan ve beni destekleyen, haklarını asla ödeyemeyeceğim anneme ve babama çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim ve tez yazım sürecim boyunca bilgisini ve desteğini esirgemeyen, her daim yardım etmeye hazır bulunan ve bilgisi ve deneyimi sayesinde bu çalışmayı gerçekleştirmeme katkıda bulunan değerli danışmanım Prof. Dr. Adem BAYAR'a çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatımda bugüne kadar bana emek vermiş, başarabileceğime inanmış tüm öğretmenlerime çok teşekkür ederim.

Hürriyet ALKAN

08/06/2023

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR DİZİNİ	ix

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları	4

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Sistem	5
2.2. Eğitim Sistemi	5
2.3. Öğretmen.....	6
2.4. Öğretmenlik Mesleği.....	7
2.5. Öğretmenlik Mesleğinin Rolü ve Temel Özellikleri.....	9
2.6. Öğretmenlik Meslek Kanunu	10
2.7. Beklenti ve Statü.....	11
2.8. Hayal ve Hayal Kırıklığı.....	14
2.9. Gerçek.....	15

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	16
3.1. Araştırmanın Yöntemi	16
3.2. Araştırma Deseni	17
3.3. Çalışma Grubu.....	19
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	20

IV BÖLÜM

4. BULGULAR	24
4.1. Gerçek nedir?.....	24
4.2. Hayal nedir?.....	25
4.3. Öğretmenlik nedir?.....	27
4.4. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar nelerdir?	29
4.5. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?	37

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA	44
-------------------	----

V. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	49
KAYNAKÇA.....	50
ÖZ GEÇMİŞ	63

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcılara Dair Demografik Bilgiler	20
Tablo 2. Gerçek Kavramına İlişkin Algılar	24
Tablo 3. Hayal Kavramına İlişkin Algılar	26
Tablo 4. Öğretmenliğe İlişkin Algılar.....	27
Tablo 5. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlara dair algılar	29
Tablo 6. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılması gerektiğine ilişkin algılar	37

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

“Öğretmenler! Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Öğretmen toplumda genel olarak özverili, çalışkan, örnek olan, danışılan kişi olarak görülmektedir. Öğretmen, mesleği gereği bilgiyi öğreten kişidir (<https://sozluk.gov.tr/>). Duman’a (1991) göre öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumundaki çocuklara ya da gençlere öğrenme yaşantılarında rehberlik edilmesi veya yön verilmesi amacıyla görevlendirilmiş ve bu amaç doğrultusunda yetiştirilmiş olan kişidir. Varış’a (1973) göre devletin benimsediği eğitim politikasını hayata geçiren, elde ettiği sonuçlar ile söz konusu politikayı etkileyen ve hem eğitim ile ilgili uzmanlık çalışmalarını ve araştırmalarını kullanan hem de bu tür çalışmalar için problemleri ortaya koyan kişidir öğretmen. Cümlelerin öznesi gibi öğretmen de eğitimin en temel ögesini teşkil etmektedir; nasıl ki cümle özne ile başlıyorsa eğitim de öğretmen ile başlar (Cüceloğlu & Erdoğan, 2013).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 43. Maddesine göre öğretmenlik, Devlete ait eğitim, öğretim ve bunlara dair yönetim görevlerini üstlenen özel bir uzmanlık mesleğidir ve öğretmenler söz konusu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarını ve temel ilkelerini gözeterek yerine getirmekle yükümlüdürler. Özel yeteneğe sahip olunmasını gerektiren bir sanat olmasının yanı sıra öğretmenlik, bünyesinde sabrı, emeği ve daimi olarak kendini yenilemeyi zorunlu kılan özel bir uzmanlık mesleğidir (Bayraklı, 2022). Öğretmenlik, diğer mesleklerin edinilmesine yol açması sebebiyle de özel bir meslektir. Tüm diğer meslekler, öğretmenlik mesleğinden ortaya çıkmaktadır çünkü kişi, öğretmeni olmadan bilgiyi ve özel alan becerilerini edinemez (Zombwe, 2009). Günümüzde neredeyse her bir meslekte öğretmenin oldukça farklı ve kapsamlı bir rolü vardır. Her bir başarılı öğrenciye bakıldığında arkasında iyi bir öğretmenin varlığı görülür. İkisi arasındaki ilişki öğretmenden öğrenciye tam bağlılık ve şefkat ile çok uyumludur. Bu olgu asla aksi bir yönde olmamıştır. Bazı muhteşem öğretmenler, dünyadaki siyasi ve endüstriyel devrimlerin sebebi olmuşlardır (Ingawa, 2015).

Hall ve Langton (2006), öğretmenlik mesleğinin olumlu yönlerini öğretmenlerin, çocukların geleceğinde önemli bir rol oynamaları, genellikle iş güvencelerinin olması ve uzun tatil dönemine sahip olmaları olarak belirtirken olumsuz yönlerini ise öğrencilerden ve velilerden tam destek almaması, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine dair olumsuz bakış

açılarına sahip olmaları, iş yükü, az ödüllendirme ve güvenlik sorunları şeklinde sıralamışlar ve öğretmenliğin yaşam boyu ifa edilebilecek bir meslek olduğunu ancak mesleki ilerleme olanaklarının kısıtlı olduğunu, maaşın kimileri için yeterli kimileri için ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye’de çocuklara karşı olan sevgileri, iyi çalışma koşullarına sahip olunması, iş güvencesinin olması, topluma yararlı bir fert olunması, saygın bir meslek olması, öğretmeyi sevmeleri, öğretmenleri ile olumlu ilişkiler kurmuş olmaları, ailelerinin ve sosyal çevrenin etkisi ve öğretmenlik mesleğini kutsal bir meslek olarak görmeleri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme gerekçeleri arasındadır (Boz & Boz, 2008; Eskicumalı, 2002; Gürbüz & Sülün, 2004; Ubuz & Sarı, 2009). Benzer şekilde Şahin (2011), mezuniyet sonrası atanma ile birlikte mesleki, maddi, sağlık ve sosyal güvenceleri sunmasının, kişilerin öğretmenlik mesleğinin kendilerine uygun olduğunu düşünmelerinin, öğretmenliği sevmelerinin, bu mesleği icra ederken mutlu olacaklarına dair inançlarının ve ailelerinin de isteklerinin bu yönde olmasının öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesinde öncelikli olduğunu belirtmiştir.

Belli bir meslek eğitiminin seçildiği an itibarıyla kişilerde o mesleğe yönelik beklentiler oluşmaya başlar. Mesleğe aşına oldukça da söz konusu beklentilerin gerçekleşmesine dair umut ettikleri de farklılaşmaya başlar (Uras ve Kunt, 2006). Özsarı (2008) çalışmasında, bir öğretmen adayının kendi varlığını bulunduğu çevrede hissettirme ve bu durumun yansımalarını görme beklentisi içinde olduğunu, temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği iyi bir hayata sahip olma imkânına sahip olmak istediğini, sendikal hak ve özgürlüklerinin yanı sıra okulda eğitim ve öğretime dair konularda kendisinin de söz sahibi olabilme isteği içinde olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlik mesleğinden öğretmen adaylarının beklentileri sosyal beklentiler, ekonomik beklentiler, mesleki gelişim beklentileri ve yasal ve yönetsel düzenlemelere dair beklentiler olarak sıralanabilir. (Uras ve Kunt, 2005). Deliveli’ye (2020) göre, öğretmen adayları göreve başladıktan sonra öğretmenlik mesleğinin saygınlığının artırılması, gelir seviyesinin yükseltilmesi ve çalışma koşullarında iyileştirme yapılması beklentisi içindedirler. 1924 yılında John Dewey Türkiye’deki eğitim sistemine yapılacak reformlara dair ikinci raporunda öncelikle öğretmen maaşlarının yetersizliğinden dolayı öğretmenlik mesleğine gerekli talebin bulunmadığından bahsetmiş ve geleceğe yönelik öğretmen istihdamında sorunlar ile karşılaşmamak için öğretmenlik mesleğinin muhakkak cazip hale getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Zeki ve fedakâr erkek ve kadınların öğretmenliğe yönlendirilip onların asrın en gelişmiş fikirleriyle eğitilmesi gerektiğini çünkü öğretmenler nasıl olursa okulların da öyle olacağını ifade etmiştir. Bu amaçla öğretmenlerin özveri ile çalışmalarının sağlanması için maaşlarının kendilerine ve ailelerine yetecek düzeyde olması gerektiğinden, statülerinin

sürdürülebilir hale getirilmesi gerektiğinden, okul binalarının yakınına öğretmen lojmanları yapılması gerektiğinden bahsetmiştir. 1925 yılındaki Kühne raporunda öğretmen maaşlarının düşük olması sebebiyle öğretmenlerin kendilerini eğitime veremedikleri, maaşlarının arttırılması gerektiği, öğretmenlerin sık yer değiştirmelerinin önlenmesi ve mesleki kararlılık sağlanması gerektiği belirtilmiştir (Akt; Bayraklı, 2022).

Peki hayal kırıklığı nedir? Spector'a (1978) göre hayal kırıklığı, amaçlara ulaşılması yolunda karşılaşılan engeller nedeniyle ortaya çıkan bir duygusal durumdur. Hayal kırıklığı, hayattan ve insanoğlundan beklediğimizi bulamamanın bir diğer adıdır; yani hayal edilenlerin gerçekleşmeme durumudur (Bulut, 2019). Maslach ve Jackson (1984), birçok öğretmenin mesleğe idealist beklentilerle başladıklarını ancak yıllar geçtikçe beklentilerinden dolayı hayal kırıklığı yaşayıp meslekten soğuduklarını ifade etmişlerdir.

Hizmet içi görevde olan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini tercih ederken hayalleri nelerdi ve hangi gerçekler ile karşılaştılar? Öğrencilerin, okul müdürlerinin, ailelerin ve toplumun öğretmenlerden ve öğretmenlik mesleğinden beklentilerine dair çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak öğretmenlerin beklentileri, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine dair hayalleri ve gerçek hayatta karşılaştıkları durumlara, hayal kırıklıklarına dair çalışma sayısı kısıtlıdır. Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevli öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarına dair deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi, öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında karşılaştıkları sorunların belirlenip, söz konusu sorunların çözümü için öneriler geliştirilmesidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevli öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarına dair deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi, öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında karşılaştıkları sorunların belirlenip, söz konusu sorunların çözümü için öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- 1) Gerçek nedir?
- 2) Hayal kavramının tanımı nedir?
- 3) Öğretmenlik nedir?
- 4) Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar nelerdir?
- 5) Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin incelenmesi, sorunlarına ışık tutulması ve sorunları ile ilgili çözüm önerileri sunması bakımından araştırma önem arz etmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın nitel araştırma yöntemi ile yürütülmesi sebebiyle sınırlılıkları bulunmaktadır:

1. Çalışma yalnızca Amasya ili genelinde farklı branşlarda görev yapan 12 öğretmenden alınan verileri kapsamaktadır ve elde edilen bulgular genelleştirilemez. Bulguların genelleştirilebilmesi için daha fazla sayıda ve farklı illerde görev yapan öğretmenlerin yer alabilmesinin mümkün olacağı nicel araştırma yöntemine başvurulmalıdır.
2. Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler vasıtasıyla elde edilmiştir. Bu nedenle bundan sonra yapılacak çalışmalarda verilerin elde edilmesi için farklı yöntemlere başvurulmalıdır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma yürütülürken;

1. Öğretmenlerin dikkat düzeylerinin ve çalışmada yer alma motivasyonların yüksek olduğu, hiçbir baskı altında olmadıkları ve sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Öğretmenlerin diledikleri, kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamlarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir bu nedenle hiçbir yönden görüşme ortamından etkilenmedikleri varsayılmaktadır.

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında sistem, eğitim sistemi, öğretmen, öğretmenlik mesleği, öğretmenlik mesleğinin rolü ve temel özellikleri, öğretmenlik meslek kanunu, beklenti ve statü, hayal ve hayal kırıklığı ve gerçek kavramları üzerinde durulmuştur.

2.1. Sistem

İlgili literatür incelendiği zaman, sisteme dair pek çok tanımın daha teknik olarak verildiği görülmektedir.

Sistem, sözlük anlamı bakımından bir sonuç elde etmek üzere faydalanılan yöntemler düzeni, yol yöntem, bir obje ya da aygıtın oluşmasını sağlayan düzen, düzenek, model vb. şeklinde farklı anlamlara sahiptir (Özsoy, 1987). Sistem, içerisinde örgütlenmiş ögeler barındıran bir yapıya sahip, karışıklık içermeyen bir durumdur; bazı fonksiyonların yerine getirilmesi için tasarlanmış bir bütünün oluşmasını sağlayan, karşılıklı etkileşim halinde birim veya elemanlar topluluğu olarak da ifade edilebilir (Bayrak, 2011). Benzer şekilde Erkut (1989) da sistemi, fiziki ya da fiziki olmayan, aralarında ilişki ve etkileşim bulunan bir ya da daha çok sayıda amaca ilişkin ögelerden oluşan bir küme olarak tanımlamaktadır. Aktolga'ya (2020) göre ise sistem aralarında bağlaşım-ilişki olan, var olmak için birbirlerinin şartı olan ve bu bağlaşım-ilişkinin neticesinde birbirlerine hayat vererek, birbirlerine uygun bir varlık elde edebilen gerçekliklerin (parça veya element) oluşturduğu bir bütündür. Sistemlerin beş ana ögesi bulunmaktadır. Bunlar: çevre, girdi, dönüşüm süreçleri, çıktı ve dönüttür (Bayrak, 2011).

Sistem, belirli bir amacın gerçekleştirilmesi amacıyla bir araya getirilerek karşılıklı etkileşim halinde bulunan ögeler topluluğu olarak tanımlanabilir.

2.2.Eğitim Sistemi

Literatürde eğitim sistemine ilişkin pek çok tanım görülmektedir.

Eğitim sistemi eğitim kurumları ve eğitim yönetmeliklerinin bir birleşimidir. Eğitim kurumlarının ve ilgili yönetmeliklerin bir araya getirilmesi ile tüm düzeyde ve türde okul eğitim sistemleri ortaya çıkar (Sun, 2013). Eğitim sistemi, diğer sistemler (sosyal, sisyasal, ekonomik) arasında yer alan, çevresinden devamlı olarak girdi alan ve çevresine çıktı veren, çevresi ile devamlı bir etkileşim halinde bulunan ve aynı zamanda toplumun değer yargıları, gelenek ve

göreneklerinden de etkilenen, sürekli değişimler yaşayan, örgütlenmeye sahip, üst ve alt sistemlerden oluşan, işleyişi kontrol edilen ve denetlenen bir sistemdir (Özsoy, 1987). Eğitim, toplumu ilgilendiren bir hizmettir ve söz konusu bu hizmet eğitim sistemi içerisinde gerçekleştirilir. Eğitim sisteminin işlevi, toplumun sürekliliğine ve gelişimine katkıda bulunacak ve topluma uyumlu bireyleri yetiştirmektir; bunu ise, topluma ait bilgi birikimini, değerleri, normları ve inançları yeni jenerasyonlara aktararak sağlamaktadır (Sağlam, 2009). Her ulusun kendine mahsus bir eğitim sistemi bulunmaktadır ve bu sistem, söz konusu ulusun sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik özelliklerine uygun bir şekilde kurulmakta ve geliştirilmektedir (Duman, 1991). Eğitim sistemi, ulus içerisindeki tüm üyelerin eğitim ihtiyacını karşılamayı, eğitim haklarını hayata geçirmeyi ve devletin de eğitimden beklenti içinde olduğu faydaları sağlamayı amaçlayan devlet tarafından kurulan ve ülke çapında yayılan eğitim örgütleri ve okullardan oluşan bir bütündür (Başaran ve Çınkır, 2013). Ülkelerin eğitim sistemleri, kendi ülkelerinin gerçekleri çerçevesinde şekillendirilir (Ergüneş, 2002).

Eğitim sistemi, topluma faydalı bireyler haline gelecek şekilde yeni nesillere toplumun bilgi birikimini, değerlerini ve inançlarını aktarmak üzere bir araya getirilmiş alt ve üst sistemlere sahip eğitim kurumlarını ve eğitim ile ilgili yönetmelikleri bünyesini barındıran bir yapı olarak tanımlanabilir

2.3.Öğretmen

İlgili literatür incelendiği zaman, öğretmene dair birçok tanım ile karşılaşmaktadır.

Tanım olarak öğretmen, görevi bir okulda, üniversitede öğretmek olan kişidir (<https://dictionary.cambridge.org>). Taşgın'a (2010) göre öğretmen, öğrencilerin seviyelerini dikkate alarak öğrenmenin gerçekleşmesi için gereken tüm şartları yerine getirmeye çalışana, eğitim ve öğretime engel teşkil edebilecek tüm problemlerin ortadan kaldırılması için çabalayan kişidir. Öğretmen, okulun ve derslerin hedeflerine uygun olarak öğrencilerde kalıcı izli davranış değişikliği oluşturmayı temel olarak görev edinir (Erden, 1995). Yüzyıllardır öğretim sürecinde öğretmen başrolü oynamaktadır. Kimi zamanlarda rolü çoğunlukla öğreticilik olarak kendini gösterirken kimi zamanlarda da danışılan kişi, mesleki uzman, otorite, toplumsal lider ve rehber olarak görülmektedir (Sünbül, 1996). Özden (1999) ülkelerin kalkınmasında, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde, toplum içerisinde sosyal barışın ve huzurun temin edilmesinde, kişilerin sosyalleşmeleri ve toplum içerisindeki hayata hazır hale gelmesinde, topluma ait kültür ve değerlerin daha genç jenerasyonlara aktarılmasında öğretmenlerin başrol oynadığını ifade etmektedir. Bilge, akıllı kişidir öğretmen. Cumhuriyet

Türkiye’inde, köydeki iki kişiden biridir okuma bilen. Etrafına ışık saçan, toplumu bilgisiyle yönlendirendir (Özdamarlar, 2022). Gürbüz Türk ve Genç (2004), öğretmeni belirli iletişim becerilerini kullanarak toplumu yönlendiren, toplumu etkileyen kişi olarak eğitim sisteminde en önemli unsur olarak ifade etmişlerdir. Başaran (1993) ise öğretmenin farklı sistemler, kuruluşlar ve seviyelerde en etkili şekilde öğrenme-öğretme ortamını oluşturarak eğitime dair hedeflerin gerçekleştirilmesinde öğrencilere ve ebeveynlerine rehberlik ve yardım edecek şekilde genel kültüre sahip, öğretmenlikte ve öğretmekten sorumlu olduğu bilimsel dalda kuramsal bakımdan ve uygulama bakımından uzman kişi olduğunu belirtmiştir. Eğitim sisteminin en önemli unsuru olarak öğretmen, gerçekten bir ülkede yeni kuşakların ve ülkenin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesinden sorumludur (Küçükahmet, 2002). Öğretmen, eğitimde bir sonucun belirlenmesinde yeni eğitim anlayışı çerçevesinde şüphesiz en önemli faktördür. Bunun nedeni ise bireyin, çocuğun ya da gencin şekillenmesinde ve değerleri kazanmasına katkıda bulunacak ustadır öğretmen (Yılman, 1992).

Öğretmen, eğitim ve öğretimin hedefleri doğrultusunda hem öğrencinin hayatında hem de toplumda iz bırakan kişi olarak tanımlanabilir.

2.4.Öğretmenlik Mesleği

Literatüre bakıldığında öğretmenlik mesleği ile ilgili pek çok tanım karşımıza çıkmaktadır.

İnsanlık tarihiyle öğrenme ve öğretme işinin başladığı varsayılırsa, dünyadaki en eski mesleklerden birisinin öğretmenlik olduğu söylenebilir (Oktay, 1991) ve öğretmenlik mesleği, bir milleti ve ülkeyi geleceğe hazırlama sorumluluğuna sahiptir (Can vd., 2010).

Bazı çevreler tarafından herkesin yapabileceği, biraz bilgi sahibi olanların becerebileceği bir iş olarak algılanmasına rağmen doğası ve nitelikleri bakımından öğretmenlik, bilimsel dayanaklara sahip, eğitim alınmasını isteyen, yeterlik gerektiren ve herkes tarafından yapılamayacak bir iştir. Bu bakımdan öğretmenlik bir meslektir (Terzi ve Gürsoy, 2003). Yazar’a (2015) göre eğitim kurumlarının önceden belirlediği hedefleri gözeterek planlı-programlı öğretim etkinlikleri düzenleyip yürütmekte uzman olan kişi öğretmen ve icra etmekte olduğu meslek öğretmenliktir. Meslek olarak öğretmenlik, mevcut jenerasyonu ailesine, çevresine, milletine, devletine ve vatanına daimi olarak faydalı, yapıcı, yaratıcı, iyi bir birey ve vatandaş olacağı şekilde yetiştirme sanatıdır (Tekışık, 1986). Şişman’a (2004) göre ise öğretmen insan mimarı ve bireyin kişiliğini biçimlendiren bir sanatkârdır. Öğretmenlik, diğer öğreten konumundaki kişi ya da gruplardan farklı olarak bir uzmanlık gerektiren meslektir.

Öğreten olmak ile öğretmen olmak birbirinden büyük ölçüde farklıdır. Yaşantılar öğrenen tarafından gelişigüzel düzenlenirken, öğretmen planlı ve programlı eğitim-öğretim yaşantılarını öğrencilerde istendik davranış değişikliklerinin meydana gelebileceği şekilde belli bir program çerçevesinde düzenlemektedir (Eskicumalı, 2002). Alkan'a (2000) göre de öğretmenlik, bireysel, kültürel, toplumsal, bilimsel ve teknolojik boyutlarda, kişilik özellikleri bakımından sağlıklı, temelinde uzmanlık, bilgi ve beceri barındıran, akademik çalışmanın yanı sıra mesleki formasyon da isteyen profesyonel bir meslektir. Öğretmenlik, özel alan, meslek ve genel kültür eğitimini bünyesine barındırmakta olan kapsamlı bir eğitim-öğretim sürecinden geçilmesini gerektirmektedir (Şişman, 2000; Aslan 2000). Benzer şekilde Ünal ve Ada (2001) da öğretmenliği, yeterlik alanları göz önünde bulundurulduğunda, eğitim sistemi içerisinde değişik kademelerde öğretme-öğrenme sürecini hayata geçiren, alan uzmanlık bilgisinin yanı sıra hem genel kültür hem de mesleki bilgi ve beceri açısından üst düzeyde vasıflara sahip kişilerce gerçekleştirilmekte olan bir meslek olarak tanımlamaktadırlar.

Şahin'e (2004) göre öğretmenlik, soyut içeriğe sahip, genç ve kalabalık gruplar ile çalışılmasını gerektiren, profesyonel olarak az destek alınan, yalnızlığın yaşandığı, yoğun tempoya sahip, sanat boyutuna da haiz düşük gelir getiren bir meslektir (Şahin, 2004). Öğretmenlik, soylu bir meslektir. Öğretmenlik, keyifli bir meslektir. Öğretmenlik ayrıca ağır bir iştir. Öğretmenlik, bir okul günü boyunca yüzlerce karar vermeyi, saatlerce 20 ile 40 arasında öğrenciyi idare etmeyi, öğrenme ile ilgili bilgileri tek tek incelemeyi ve ebeveynler ve meslektaşları ile etkileşim halinde olmayı gerektiren bir meslektir (Hall et al., 2017). Öğretmenlik mesleği okul ve sınıf içerisinde yalnızca öğrenciler ile değil, okul dışında da toplum ve veliler ile iç içe bir durumda bulunan bir meslektir (Çelikten vd., 2005). Şişman'a göre (2006) öğretmenlik mesleği doğası gereği insanları, düşünmeyi, okumayı, öğrenme ve öğretmeyi seven kişilerce tercih edilen bir meslektir; çocukları ve insanları sevmek bu mesleğin tercih edilmesinde ve öğretmenin başarılı olmasında önemli bir role sahiptir. Ezelden beri Türk toplumunda genel öğretmen imajı, okuyan, dünyadaki ve yurttaki problemlere dair bilgisi olan, sözüne güven duyulan örnek insandır. Öğretmenlik zor bir meslektir buna rağmen manevi olarak önemli faydalar sağlaması, topluma iyi örnek olması, devamlı kendini geliştirmek zorunda olması öğretmenlik mesleğinin öne çıkan özelliklerini teşkil etmektedir (Güçlü, 2014).

Öğretmenlik mesleğinin bazı özellikleri şunlardır:

-Yapılmakta olan işin niteliği bakımından öğretmenlik mesleği insanları, okumayı, öğrenmeyi, öğretmeyi ve düşünmeyi sevenler tarafından tercih edilmektedir.

-Çalışma koşulları bakımından öğretmenlik, diğer mesleklere nazaran daha çok tercih edilen bir meslektir.

-Çalışma ortamı bakımından öğretmenlik görevini sınıfta, okulda, atölye vb. ortamlarda kapalı kapılar ardında kişinin kendi vicdanı ile yapmakta olduğu bir meslektir.

-İnsanlara ilişkiler bakımından öğretmenlik yalnızca sınıf ve okul ortamında öğrencilerle değil veliler ve toplum ile de iletişim ve etkileşim içinde olmayı gerektirmektedir.

-Mesleki kariyer bakımından ise öğretmenlik en az lisans mezunu olmayı gerektirmektedir (Şişman, 2004).

Öğretmenlik mesleğine yönelik en önemli sorunlar şunlardır; ekonomik sorunlar (Yetersiz ekonomik olanaklar) (meslek olarak öğretmenliğin düzenli bir serveti, sermayesi ve geliri bulunmaktadır ancak söz konusu gelirin yetersiz olduğu herkes tarafından dile getirilmektedir), meslekleşme koşulları (herkes tarafından yapılabilir meslek olarak görülme), özlük ve toplumsal haklara ilişkin sorunlar (özlük haklarının iyileştirilmesi adına yeterli çalışma yapılmaması, yöneticiliğe atama, yükselme ya da kariyer planlamasına ilişkin düzenlemelerin nesnel olmayan ölçütler üzerinden veya belirlenmiş nesnel ölçütler göz ardı edilerek yapılması), mesleki gelişme sorunları (Mesleki gelişim için düzenlenen etkinliklerin yetersiz olması) (Celep, 2004).

Öğretmenlik, eğitimden sorumlu yetkili kurumlarca belirlenmiş hedefler doğrultusunda öğrenciler, veli ve toplum ile etkileşim ve işbirliği halinde eğitim ve öğretimin yürütülmesi sorumluluğu taşıyan bir meslek olarak tanımlanabilir.

2.5.Öğretmenlik Mesleğinin Rolü ve Temel Özellikleri

İlgili literatür incelendiği zaman öğretmenlik mesleğinin rolüne ve temel özelliklerine dair benzer tanımlar ile karşılaşilmektedir.

Toplum içerisinde belli bir statü ve mevkide yer alan kişilerden sergilemeleri beklenen davranışlar rol olarak tanımlanmaktadır (Celep, 2004). Toplumsal rol ise ayırt edici olan ve belirli bir toplumsal konum çevresinde toplanmış davranış kalıplarını ifade etmektedir ve bir bireyden beklenmekte olan davranışlar bütünü anlamına gelmektedir (Tezcan, 1981). Toplumda öğretmenlerden çeşitli roller beklenmektedir. Öğretmenler, hem okul içi hem okul dışı rollere sahiptirler. Bu rolleri şu şekilde sıralayabiliriz: danışmanlık, eğiticilik, bilgi yayıcılık, yargıçlık, sırdaşlık, anne-babalık, liderlik, arabuluculuk, çocuk eğitimi uzmanı (Terzi vd., 2003). Özel olarak, öğretmenin okul içi rolleri ise temsilcilik, liderlik, bilgi kaynağı, arabuluculuk, hakemlik, yargıçlık, eğiticilik /disiplincilik, ana-babalık, rehberlik/ sırdaşlık, danışmanlık/ nasihatçılık olarak ifade edilebilir (Şişman, 2004). Bunlara ek olarak öğretmenin sınıf içi rolleri de bulunmaktadır: Bunlar, öğrencileri güdülemek, sınıf etkinliklerini planlamak,

öğrencilere bilgi vermek, öğrencileri disipline etmek ve onlara danışmanlık yapmaktadır. Öğretmenin okul dışı rolleri ise kalkınmaya katılma, önderlik, toplumsal yabancılik, yenilikçilik, çocuk eğitimi uzmanı, kültürlü birey ve orta sınıf ahlak savunuculuğu (düzgün, doğru konuşma, dostluk, alçak gönüllülük vb.) şeklinde sıralanabilir (Ünal ve Ada, 2001).

Öğretmenlik mesleğinin temel özellikleri, kişisel özellikler ve mesleki özellikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kişisel özellikler bakımından meslek olarak öğretmenlik bir sevgi mesleğidir, öğretmenlerin iyi iletişim becerilerine sahip olmaları gerekir, sağlam karakterleri ve örnek kişilikleri olmalıdır, verdiği sözü tutan, eleştirileri kabul eden, yardım etmeyi seveni adil ve tarafsız, sabırlı ve sempatik bir yapısı olmalıdır. Mesleki olarak ise öğretmen, genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik formasyonla ilgili yeterliliklere sahiptir (öğrenmeyi sağlamalı ve öğrencilerine öğrenmelerinde yardımcı olmalı, toplumsal kültürü öğrenciye aktarmalı, kendi alanlarına hakim olmalı), öğretmenin yanında idari ve yönetsel görevleri de bulunmaktadır, yalnızca öğrencilere değil veli ve topluma karşı da sorumlulukları bulunmaktadır (Eskicumalı, 2002).

Öğretmenlik mesleğinin rolleri ve temel özellikleri danışılan kişi, öğreten kişi, danışılan kişi, anne-baba, adil, tarafsız ve hakkaniyetli yargıya varan kişi, arabulucu kişi, örnek kişi, yardımsever kişi, sözünün eri, eleştiriye açık, sabırlı, iletişim becerileri gelişmiş ve lider kişi olarak ifade edilebilir.

2.6.Öğretmenlik Meslek Kanunu

Literatürde Öğretmenlik Meslek Kanununun tanımından ziyade içeriği ile ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak yapıldığı görülmektedir.

7354 numaralı Öğretmenlik Meslek Kanunu eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmekte olan öğretmenleri kapsamakta ve söz konusu öğretmenlerin atamaları ve mesleki gelişimleri ve kariyer basamaklarındaki ilerlemeleri düzenlemeyi amaçlamaktadır. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/02/20220214-1.htm>. Öğretmenlik Meslek Kanunu 2022 yılı Şubat ayında Eğitim Vizyon Belgesi (MEB, 2018) ve 2019-2023 yıllarını içeren Kalkınma Planı sonucunda yayınlanmıştır. Bu kanun uyarınca öğretmenlik mesleğinin özel bir ihtisas mesleği olduğuna ve öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere öğretmenlerin üç kariyer basamağına ayrılıp, sınıflandırılmasına karar verilmiştir. (MEB,2022; akt. Üstün ve Aydın, 2022). Kanuna göre aday öğretmenlik de dâhil olmak üzere öğretmenlik mesleğinde minimum 10 yıl hizmeti bulunan öğretmenler mesleki gelişim ile ilgili en az 180 saatlik Uzman Öğretmenlik Eğitim Programını ve mesleki gelişim alanları dâhilinde uzman

öğretmenlik için istenilen asgari çalışmaları tamamlamaları, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına sahip olmamaları şartıyla uzman öğretmenlik unvanı için yapılmakta olan sınava başvurabilecekler ve yazılı sınavdan 70 ve üzeri puan almaları durumunda başarılı sayılıp, uzman öğretmen sertifikası alacaklardır. Buna ek olarak, uzman öğretmen olarak minimum 10 yıl hizmet yapmış ve yine aynı şekilde kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almayan uzman öğretmenler en az 240 saatlik Başöğretmenlik Eğitim Programını ve mesleki gelişim alanları dâhilinde uzman öğretmenlik için istenilen asgari çalışmaları tamamlamaları durumunda başöğretmen unvanı için yapılan sınava başvurabilecekler ve yazılı sınavdan 70 ve üzeri puan almaları durumunda başarılı sayılıp, Başöğretmen sertifikası alacaklardır. Ancak, uzman öğretmenlik unvanı için Yüksek lisansını tamamlayanlar ve başöğretmen unvanı için ise doktora eğitimini tamamlayan öğretmenler öngörülen yazılı sınavdan muaf olacaklardır. Yüksek lisans eğitimini tamamlayanlar, uzman öğretmen unvanı için öngörülen doktora eğitimini tamamlayanlar ise başöğretmen unvanı için öngörülen yazılı sınavdan muaf tutulacak. Kanun kapsamında söz konusu unvanları almış öğretmenlerin tazminatlarında iyileştirmeler yapılacak ve ek göstergeleri 3600'a çıkarılacaktır (<https://www.meb.gov.tr/>)

Öğretmenlik Meslek Kanunu, eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmekte olan öğretmenleri öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olarak sınıflandıran ve öğretmenlerin tazminat ve ek göstergelerinde iyileştirmeleri içeren bir kanun olarak tanımlanabilir.

2.7.Beklenti ve Statü

Literatürde beklentiye dair sınırlı ancak statüye dair pek çok tanım bulunmaktadır.

Beklenti kelimesi Latince expectationem kökeninden gelmektedir ve anlamı ise “beklemedir”. Beklenti ayrıca olması beklenen bir şey olarak da tanımlanabilir (<https://www.vocabulary.com>). Türk Dil Kurumuna göre beklenti gerçekleşmesinin beklendiği şey ve belli koşulların ve şartların ortaya çıkaracağı biçimlere ya da kendisinden neler beklendiğine dair kişinin öngörüsüdür (<https://sozluk.gov.tr>). Beklenti, bulunduğu ortam içerisinde bireyin algılamakta olduğu ipuçlarının nelere yol açabileceğine dair tutum ve bekleyişidir. Jussim, 1990; akt. Demirtaş, 2004). Yeni atanmış öğretmenler okula hayaller, beklentiler, güçlü motivasyon ve hizmet duygusu ile gitmekte ve mesleğe dünyayı değiştirme ümidi ile başlamaktadırlar (Cookson, 2005). Öğretmenler mesleğe yüksek beklentiler, gelecek vizyonu, çocukları ve gençleri eğitme misyonu ile başlarlar. Talepler, baskılar ve çalışmakta olduğu koşullar bu hevesi kaçırabilme ve misyonlarına ulaşmada karşılarına engeller çıkarabilmektedir (Gold ve Roth, 1993).

Aslen Latince bir kelime olan statü, kanunda ve sosyal bilimlerde tanımlanan şekilde kişinin geldiği nokta ve mevki anlamına gelmektedir; bir toplumdaki konumu ifade etmektedir (Kantzara, 2001). Statünün kökeni, her bir bireyin sosyal hiyerarşide bir “yer’e” sahip olduğu antik topluma dayanmaktadır. Tarihsel olarak bu yer, bireye ya doğum (örn; kast sisteminde soylu ya da üst sınıf bir aileye doğmuş olmak) ya da törenle (örn; kral tarafından şövalyelik nişanı verilmiş olması) tayin edilirdi (Han vd., 2010). Aslını söylemek gerekirse statü kelimesi, bireyin bir sosyal grup içerisinde sahip olduğu yasal ya da mesleki konumu belirtmektedir (Duran, 2011). Linton’a (1936) göre ise statü, kişinin sahip olduğundan bağımsız bir şekilde hakların ve görevlerin toplamıdır. Statü, toplumu oluşturan kişilerin toplumun üyelerine bir konum atfetmesi, söz konusu kişilere bir anlam ve kıymet yüklemesidir (Ceylan, 2011). Statü, toplumdaki diğer üyelerin gözünde bireyin sahip olduğu prestij ya da önem derecesidir (Atkinson, 2019). Kişinin ya da grubun sosyal prestij ölçeğinde bulunduğu yer sosyal statüsünü göstermektedir (Verhoeven vd., 2006). Diğer bir deyişle sosyal statünün anlamı toplumda belli bir yetkiyi elinde bulunduran kişilere toplumun atfettiği prestij ve itibar mevkiisidir (Lundberg, 1970).

Bir mesleğin statüsünü toplumdaki kişilerin söz konusu mesleğe verdikleri değer oluşturmaktadır. Statü, iki esasa sahiptir; ilk olarak verilen statü, ikinci olarak ise kazanılan statü (Tezcan, 1997). Mesleki statü ifadesi ile ilk olarak akla gelmekte olan ölçüt genel olarak mesleğin sunmakta olduğu ekonomik getiridir. Neredeyse dünyanın her yerinde mesleğin ekonomik getirisi önemli bir saygınlık unsurunu ifade etmektedir. Mesleğin geliri ne kadar yüksek ise saygınlığı da nispeten daha yüksektir. Bir diğer ölçüt ise mesleğe giriş için alınmakta olan eğitimin süresidir. Eğitim süresinin uzunluğu ile orantılı olarak söz konusu mesleğin toplumsal saygınlığı artış göstermektedir. Bir diğer ölçüt ise çalışma koşullarıdır. Diğer bir ölçüt ise medyada mesleğe yönelik ya da topluma sunulan hizmet bakımından meslek ile ilgili yapılan yayınlardır (Özoğlu vd., 2013). Bir mesleğin saygınlık boyutlarını, iktidar boyutu, Maddi karşılık boyutu, hayati önemde rol boyutu, eğitim boyutu, zihni-bedeni boyut ve topluma hizmet boyutu oluşturmaktadır (Gündüz, 2000). ILO ve UNESCO tarafından hazırlanan 1966 Öğretmenlerin Durumuna İlişkin Tavsiye raporunda, öğretmenlik mesleğine dair kullanılmakta olan “statü” kavramı yalnızca toplum tarafından öğretmenlere görevlerinin önemi ve yetenekleri ölçüsünde atfedilen konumu değil aynı zamanda çalışma şartlarını, ücretlerini ve diğer meslekler ile karşılaştırıldığında yararlanmakta oldukları maddi avantajları da ifade etmektedir (Cameron, 2003, akt; Mutluer, 2018). Öğretmenlik mesleğinin statüsü mevcut zaman diliminin yanı sıra içinde yaşamakta oldukları topluluğa bağlı olarak da değişkenlik göstermektedir (İnayet vd., 2015). Öğretmenlik mesleği Türkiye’de statüsü düşük

meslek grupları arasındadır. Bunun pek çok nedeni bulunmaktadır. Öğretmen maaşlarının düşük olması, kısıtlı mesleki gelişim imkânlarının olması, öğretmen açığı bulunmasından dolayı her üniversite mezununa öğretmenlik yolunun açık olması öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Eskicumalı, 2002). Ülkemizde, eğitim yönetimine politikanın karışması da öğretmenlerin statüsünün yara almasına neden olmaktadır (Bursalıoğlu, 2002). Bunlara ek olarak, siyasilerin ve üst düzeydeki uygulayıcıların öğretmenlere karşı olumsuz beyanları da öğretmenlerin toplumsal statüsüne zarar vermektedir (Özoğlu vd., 2013). Sarpkaya'ya (2004) da öğretmenlerin statüsünün ülkemizde genel olarak düşük olduğunu ifade etmektedir. Bunun başlıca sebebi düşük maaşının olması ve zayıf giriş denetimi olmasıdır. Son yüzyılda öğretmenlik mesleğinin daha çok kadınlar tarafından tercih edilmesi, maaşının düşük olması, genel olarak orta ve alt sınıf mensupları tarafından seçilmesi ve devlete bağlı olmasından dolayı özerk olmaması öğretmenlik mesleğinin yüksek bir statü elde etmesinin önüne geçmiştir (Tezcan, 1981). 1999 yılında yapılan MEB Şurasında görev, yetki ve sorumluluklarına yakışır şekilde öğretmenlere sosyal ve ekonomik bir statü verilmesi gerektiği, çalışma koşullarının özenle iyileştirilmesi gerektiği ve emekli öğretmenler için emekli olduktan sonra hayat standartlarını yükseltecek şekilde yasal düzenlemeler yapılması gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 1999, 16. M.E. Şurası). Öğretmenlik statüsünün arttırılması için maaş ve özlük hakları öğretmenlik mesleğini ve yöneticileri daha çok çekecek şekilde yeniden düzenlenmeli, sözleşmeli öğretmen kavramı kaldırılmalı ve öğretmenler kadrolu olarak göreve başlamalı ve mülakat söz konusu olmamalıdır. Veriye bağlı olarak öğretmenler için bir ödüllendirme sistemi düzenlenmelidir. Eğitim öğretim ödeneğinin yanı sıra mesleki gelişimleri için kullanmaları adına öğretmenlere mesleki gelişim ödeneği verilmelidir (ttkb:meb.gov.tr/geçmiştengünümüzeşuralar; akt; Bayraklı, 2022). Öğretmenler, ekonomik olarak sıkıntı çekmekte ve geçimlerini sağlayabilmek amacıyla boş zamanlarından mesleği ile bağdaşmayan ek işler yapmaya başlamışlardır. Bu durumun neticesinde kimse öğretmen olmak istememektedir (Yılmaz, 2005).

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörler;

- a) Ekonomik Faktörler
- b) Saygınlık
- c) Profesyonellik
- d) Mesleki Eğitim ve Mesleğe Giriş
- e) Cinsiyet
- f) Mesleki Özerklik ve Karara Katılma (Ulutaş, 2017).

Bozbayındır (2019) araştırmasında maddi getirisinin düşük olması, öğretmenin olumsuz bir tutuma ve davranışa sahip olmasının, yetersiz özlük haklarına sahip olunmasının, politikacıların ve bürokratların olumsuz söylemleri ve davranışlarının, öğretmenlik mesleğine yönelik medyanın olumsuz içerikli yayınlar yapmasının, veliye ve öğrenciye öğretmenden daha fazla değer verilmesinin ve başarılı eğitimin yakalanamamasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen en önemli unsurlar olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlik statüsünün artırılması için maaş ve özlük hakları öğretmenlik mesleğini ve yöneticileri daha çok çekecek şekilde yeniden düzenlenmeli, sözleşmeli öğretmen kavramı kaldırılmalı ve öğretmenler kadrolu olarak göreve başlamalı ve mülakat söz konusu olmamalıdır. Veriye bağlı olarak öğretmenler için bir ödüllendirme sistemi düzenlenmelidir. Eğitim öğretim ödeneğinin yanı sıra mesleki gelişimleri için kullanmaları adına öğretmenlere mesleki gelişim ödeneği verilmelidir (ttkb:meb.gov.tr/geçmişgünümüzeşurular; akt; Bayraklı, 2022).

Beklenti için kişinin bulunduğu ortamın şartlarını gözeterek olmasını beklediği şeylere dair sahip olduğu anlayış denilebilir. Statü ise toplum içerisinde kişinin sahip olduğu konum olarak tanımlanabilir.

2.8.Hayal ve Hayal Kırıklığı

Hayal ve hayal kırıklığı ile ilgili olarak literatürde birçok tanım bulunmaktadır.

Örneğin; Türk Dil Kurumuna (TDK) göre hayal kavramı kişinin zihninde tasarlayıp, canlandırdığı ve gerçekleşmesini özlediği şey, imge olarak tanımlanmaktadır. Cambridge sözlüğünde ise hayal kavramı, insanlara ya da bir şeylere karşı zihnimizde görüntü oluşturabilmemiz ya da onlara dair yeni fikirlere sahip olabilme durumumuz olarak tanımlanmaktadır. Hayal, duyulanabilir bir objeye karşı duyuların uyarmasıyla zihinde hareketlenen görüntüdür (Veysal, 2006). Hayal kurma, kişinin zihninde bir fikri ya da resmi oluşturma yeteneğidir (Yılmaz, 2021). Duygusal olarak iyi olmada hayal kurmanın etkilerine dair fikir birliği bulunmamaktadır (Mar, Mason ve Litvack, 2011) ancak, hayal kurma süreci kişilerin sahip olduğu endişeleri yansıtarak (Klinger ve Cox, 1987) kendisini tanımasına olanak veren eğlenceli bir süreç olarak ifade edilmektedir (Singer, 1976; akt; Atlı ve Koşan, 2017). Freud (1990) ise hayali ilk olarak isteğin yerine getirilmesi olarak düşünmüş, ardından tekrar etme dürtüsü olarak ele almış (1920) ve son olarak ise hazdan elde edilen çıkar (1925) olarak görmüştür (Demoulin, 1992).

Hayal kırıklığı ise yaygın kullanıma göre amaçladığımız, beklediğimiz, ümit ettiğimiz veya arzu ettiğimiz bir şeyin gerçekleşmemesi durumunda meydana gelen, hissettiğimiz

duygudur (Craib, 1994). Türkçe Sözlük'te (2005), çok arzu edilen ya da ümit edilen bir şeyin gerçekleşmemesi durumundan dolayı hissedilen üzüntü, burukluk olarak ifade edilmektedir ve Özdemir ve Düzgüner'e (2020) göre hayal kırıklığı, kontrol edilmesi güç olan çevrede, beklenmeyen olumsuz hallerde ya da kişilerde görülmektedir. Hayal kırıklığı, kişinin hayattan ve insanoğlundan istediğini ya da beklediğini bulamaması olabilir yani hayal edilenlerin gerçekleşmeme durumu veya gerçekleşmesine dair olasılığın kalmaması durumu olarak adlandırılabilir (Bulut, 2019).

Gerçekleşmesini istediğimiz, umut ettiğimiz imge ya da düş hayal olarak adlandırılabilir. Hayal kırıklığının ise gerçekleşmesini umut ettiğimiz, arzuladığımız, beklediğimiz şeylerin gerçekleşmemesinden dolayı hissettiğimiz duygu olduğu söylenilebilir.

2.9.Gerçek

Literatürde gerçek olgusuna dair tanımların sayısı kısıtlıdır. Genellikle, felsefi yönden gerçek olgusu tanımlanmaktadır.

Gerçek, bir durum, nesne ya da nitelik olarak varlığı olan ve inkar edilemeyen bir olgudur (<https://sozluk.gov.tr/>). Gerçek tanımı, birinin sizi doğru olduğuna inandırmaya çalıştığı şeyin aksine doğru olan ya da kendine has orijinallliği olan bir şeyi betimlerken kullanılabilir (<https://www.collinsdictionary.com/>). (1) var olan her şeye bir isim olarak (2) bizim duyuşsal ve zihinsel deneyimimiz ile nesneleştirdiğimiz türden var olmayı; yani, nesnel dünyayı belirterek gerçek kelimesi iki anlamda kullanılmaktadır (P.C, 1892). Gerçeklik Platon için akıl ile düşünülebileni ifade ederken Arisostatles için gerçeklik, duyular yoluyla algılanan fikirleri ifade etmektedir (Yılmaz, 2021). Ayyıldız (2015) çalışmasında Pirandello'nun, gerçek olgusunun bireyden bireye üstelik aynı bireyin algı biçime göre bile değişebileceği durumundan dolayı ruh halinin önemine dikkat çektiğini belirtmekte ve ruh halinin tutkuları farklı şekillerde ortaya çıkarabilme ihtimali olduğunu ve gerçek algısının da bu farklılıklara bağlı değiştiğini ifade etmektedir.

Gerçek, varlığı inkâr edilemez doğru kabul edilen bir olgu olarak tanımlanabilir. Gerçeği algılama biçimimizin ise içinde bulunduğumuz ruh haline göre değişkenlik gösterebileceği söylenebilir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu başlık altında sırasıyla araştırmanın yöntemi, araştırma deseni, çalışma grubu ve verilerin toplanması ve analizi alt başlıklarına yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, doğal olan olguları belirlemeye çalışmasından dolayı “doğal araştırma”, araştırmacının soruna ilişkin öznel görüşlerinin olmasından dolayı “yorumlayıcı araştırma” ve belirli bir sosyal ortam içerisinde bir olguyu derinlemesine incelemesi sebebiyle “alan araştırması” gibi isimler de almıştır (Baltacı, 2017). Nitel araştırmanın odak noktası sosyal hayatın doğal akışı içerisindeki olgulardır ve bu araştırma ile söz konusu bulguların ilk elden incelenmesi amaçlanmaktadır (Maxwell, 1992). Bu araştırmalar, dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, belirli bir amaca yönelik yazılmış uygulamalardır. Bu uygulamalar dünyayı dönüştürür. Bunlar, alan notları, görüşmeler, sohbetler, fotoğraflar, kayıtlar ve hatırlatıcı notlar da dâhil olmak üzere dünyayı bir dizi temsile dönüştürmektedir (Denzin ve Lincoln, 2005). Nitel yöntemlerin insan doğasına uygun yapısı vardır ve birey-çevre arasındaki etkileşim önemlidir (İlgar ve İlgar, 2013). Temelinde kuram oluşturma anlayışla nitel araştırmaların önceliği içinde bulundukları ortamda sosyal olguları araştırmak ve anlamaktır. Nitel araştırmaların konusu, kişilerin yaşayışları, deneyimledikleri tecrübeler, davranış biçimleri, duyguları, toplumsal işleyiş, toplum hareketleri, kültürel olaylar ve uluslararasıda yaşanmakta olan ilişkiler olabilir (Yıldırım, 2010). Nitel araştırma insan ve grup davranışlarının nedenini anlamak ile ilgilenir. Bu araştırmalarda, olay veya durumlar sosyal bakımdan açıklanmaya çalışılır. Bu nedenle; insanların böyle davranmasının nedeni nedir?, insanların kanaatleri ve tutumları nasıl oluşur?, sosyal gruplar arasında ne farklar vardır sorularına yanıt aramaktadırlar (Arslan, 2012). Nitel araştırma esasen insanların deneyimlerini insancıl ve yorumlayıcı bir yaklaşımla anlamakla ilgilenmektedir (Jackson vd., 2007). Nitel araştırma, kişinin kendine ait sırları çözmesini ve kendi çabası ile şekillendirdiği toplumsal sistemleri derinlemesine keşfetmesini hedefleyen bilgi üretme yollarından birisini ifade etmektedir (Özdemir, 2010). Nitel yöntem, insanların inançlarını, deneyimlerini, tutumlarını, davranışlarını ve etkileşimlerini anlamak amacıyla kullanılmaktadır ve bu yöntem sayısal olmayan veriler üretmektedir (Pathak vd., 2013). Nitel araştırmacının amacı, belirli bir konu hakkında kişilerin veya toplumun eğilim ve

deneyimlerini anlamaktır. Bu amaçla, belirli bir olguya dair “ne”, “nasıl”, “neden” soruları ile cevap bulmaya çalışmaktadır. Olguya dair kişilerin veya toplumun algı ve deneyimlerinin incelenmesinde nitel araştırma böylece sayılar yerine kelimeleri kullanmış olmaktadır (McKusker ve Günaydın, 2015). Benzer şekilde, Green ve Thorogood (2014) da nitel araştırmanın bir olguya dair “nasıl”, “niçin” ve “ne” sorularını cevaplamayı amaçlamadığını belirtmişlerdir (Green ve Thorogood, 2014). Sıklıkla nitel araştırmalar, olay ya da olguların yaşandığı ana dair derinlemesine analizleri ve araştırmacı tarafından yapılan özel betimlemeleri içermektedirler (Golafshani, 2003). Ayrıca, nitel araştırmalar keşfedici araştırmalardır. Keşfedici nitelikteki araştırmalar, hakkında az çalışma yapılmış konuların açıklığı kavuşturulmasında bayağı kullanışlı ve faydalıdır (Neuman, 2012). İnsanların ne söylediğini ve ne yaptığını anlamak adına ve kişinin bir şeyi neden söylediğini ve neden o şekilde davrandığını açıklayabilmek adına nitel araştırma yapılmaktadır (Myers, 2013). Nitel araştırma, araştırmacının kişisel ve sosyal bağlamlarda insan deneyimlerini derinlemesine incelemesine ve söz konusu deneyimleri etkileyen faktörlere dair daha iyi bir anlayış edinmesine olanak sağlayan bir bilimsel sorgulama yaklaşımıdır (Gelling, 2015).

Özetle, nitel araştırmanın beş ana amacı bulunmaktadır, bunlar;

- a) anlamı anlamak, katılımcılar için içinde yer aldıkları olay, durum ve eylemin ne anlama geldiğinin ve bu kendi yaşam ve deneyimlerine ne ölçüde önem verdiklerinin anlaşılması,
- b) katılımcıların gerçekleştirmekte oldukları belirli bir bağlamı anlamak ve söz konusu bağlamın kişilerin davranışlarına ne derece etki ettiğinin anlaşılması,
- c) öngörülememiş olgu ve etkileri tanımlamak ve ardından yeni gömülü kuramlar oluşturmak,
- d) olayların ve eylemlerin yaşandığı süreci anlamak,
- e) olaylara ve eylemlere dair nedensel açıklamalar geliştirmektir (Maxwell, 1996).

3.2.Araştırma Deseni

Araştırma, nitel araştırmanın desenlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak düzenlenmiştir. Olgu bilim, bir olguya dair bilgi elde edilmesi amacıyla kişilerin deneyimlerinden faydalanan araştırma yöntemini ifade etmektedir. Kişilerin söz konusu olguya dair deneyimlerini, algılarını ve ona yüklediği anlamların anlaşılmasını sağlamakta ve doğrudan alıntılar aracılığıyla söz konusu olguyu kavramlar ve temalar çerçevesinde tanımlamaktadır (Kocabıyık, 2016). İnsan yaşantısını anlamak olgubilimin amacıdır (Van

Manen, 2007). Olgu bilim deseni, nitel araştırma yöntemlerinden birisidir ve odak noktası yaşanmış deneyimin değerlendirilmesidir (Jasper, 1994; Miller, 2003). Bu desen ile yapılan araştırmalarının ilgi alanı, insanların belirli bir zaman diliminde ve belirli bir bağlamda dünyayı nasıl deneyimlediklerini ortaya çıkarmaktır. Bir diğer deyişle, dünya ile etkileşimin bir sonucu olarak kişinin bilincinde oluşan olguların yapısının nasıl olduğunu betimlemeye, anlamaya ve yorumlamaya çalışmaktadır (Bloor ve Wood, 2006; Çilesiz, 2011; Willig, 2008). Fenomenolojik (olgu bilim) çalışmada bir olguya ya da kavrama dair birkaç kişinin yaşamış olduğu deneyimlerin ortak anlamı tanımlanmaktadır (Özet, 2014). Kısaca, olgu bilim deseni, yaygın olan uygulamaları gün yüzüne çıkarmayı ve katılımcıların ifade ettiği anlamları tanımlamayı ve açıklamayı amaçlamaktadır (Annells, 2006). Olgu bilim, kişilerin belli bir olgu ya da kavrama dair anlayışlarını, hislerini, bakış açılarını ve algılarını dile getirmesine olanak vermekte ve söz konusu olguyu nasıl deneyimlediklerini tanımlamaya çalışmaktadır (Rose, Beeby & Parker, 1995). Olgular ile günlük yaşantıda olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, durumlar ve kavramlar gibi çeşitli şekillerde karşılaşılabilir; fakat bu şekilde karşılaşma olgulara dair tam anlayışa sahip olunduğunu ifade etmez. Aşına olduğumuz ancak tam olarak anlamını kavrayamadığımız olguları araştırırken olgu bilim deseninden faydalanmaktayız (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu desende taraf tutmayan görüş ve düşünceler yer alır ve bireysel farklılıklar önem teşkil etmektedir (Çepni, 2007). Bu desende, tek bireye özgü olan şeylerden ziyade araştırmacılar çoğunlukla kişiler arasındaki benzerlikleri inceler. “Bu olguya dair yaşanmış deneyim, kişi ya da kişiler için ne anlam ifade etmekte, onlar için yapısı ve özü nedir?” sorusu olgubilimin ana sorusudur (Sart, 2021). Olgu bilim deseni genelleme amacı taşımaz; genellemeden ziyade olguları tanımlamak önem arz etmektedir. Bu desen, “gerçek nedir?” sorusuna yanıt bulmaya çalışmaktadır (Akturan ve Esen, 2008). Olgu bilim çalışmaları, kişilerin zihnindeki mevcut yapıları, ana kavramları, söz konusu kavram ve deneyimlerin ne şekilde anlamlandırıldıklarını ve aralarındaki ilişkinin nasıl olduğu ile ilgilenir. Her bir kişinin yapılandırmasının farklı olmasından dolayı kişilerden ulaşılan tanımlar da farklılık göstermektedir (Christensen, Johnson & Turner, 2011; Johnson & Christensen, 2008; Patton, 2005). Olgu bilim yalnızca tanımlamayı da ifade etmez, o ayrıca yaşanmış deneyimlerin anlamının araştırmacı tarafından yorumlandığı bir yorumlama sürecini de ifade etmektedir; yani fenomen (olgu), araştırmacı tarafından farklı anlamlar arasında aracı olunarak orta koyulmaya çalışılmaktadır (Van Manen, 1990). Fenomenolojik desenlerin kullanılma amacı, genel olarak deneyim ve algıların neyi ifade ettiğini, nasıl oluştuklarını ve neden bu tür algıların oluştuğunu anlamaktır (Gökçe, 2022). Olgu bilim deseni ile yürütülen çalışmalarda belli bir fenomenin ya da gerçeğin belli bir yönünün deneyimlenmesi, yorumlanması, nasıl anlaşıldığı

veya nasıl kavramsallaştırıldığına dair farklı yolların tanımlanması amaçlanmaktadır. Böylece belli bir fenomen ile ilgili sahip olunan anlayışlar ortaya çıkarılmakta ve söz konusu anlayışlar kavramsal kategoriler göz önünde bulundurularak sınıflandırılmaktadır (Çepni, 2010). Bu süreçte araştırmacı, çalışmadaki katılımcıları anlamak amacıyla kendine ait deneyimleri göz ardı eder ya da bir kenara koyar (Nieswiadomy, 1993). Bu çalışmada araştırmacı Amasya’da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı farklı okul türlerinde ve farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarına dair deneyimlerini derinlemesine incelemek üzere verilerini yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanarak elde edecektir.

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Amasya’da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı farklı okullarda ve farklı branşlarda görev yapan 12 öğretmen (veri doyumuna ulaşılan kadar) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi olan maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemeindeki amaç, nispeten daha küçük bir örneklem oluşturarak maksimum derecede üzerinde çalışılan soruna taraf olabilecek kişilerin çeşitliliğini yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Farklı paydaşların çeşitli bağlamlarda deneyimlerini elde etmek amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmaktadır (Suri, 2011). Bu örnekleme yönteminde “incelenen probleme dair kendi içinde benzer- farklı durumlar belirlenir ve çalışma bu durumlar üzerine yapılır (Büyüköztürk vd., 2008). Bu teknik, en verimli şekilde sınırlı kaynakları kullanmak amacıyla bilgisel olarak zengin olguların belirlenip, seçilmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Patton, 2002). Bu teknikte, çok çeşitli kişiler, gruplar ya da ortamlar amaçlı olarak seçilir yani kişi, grup ya da ortam türlerinin tümü ya da çoğu araştırma için seçilir. Bu da, dünyanın karmaşasına örnek teşkil edecek şekilde kişilerin çeşitli bakış açılarının ortaya çıkarılmasına olanak tanır (Cresswell, 2002). Maksimum çeşitlilik örneklemesinin temeli, belli durumdan etkilenmiş kişilerin çeşitliliğini maksimum seviyede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada çeşitlilik farklı branşlardan ve farklı okul türlerinden öğretmenlerin araştırmaya dâhil edilmeleri ile sağlanmaktadır. Araştırmaya 12 öğretmen katılmıştır ve kimlikleri gizli tutulmaktadır. Gizlilik adına katılımcılar öğretmeni ifade etmek üzere Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12 şeklinde kodlanmıştır. Öğretmenlerden alınan cevaplar alıntılar şeklinde bulgular kısmında sunulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara Dair Demografik Bilgiler

Katılımcıların	
Yaşı	31,32,36,38,30,34,30,35,30,34,32,32
Cinsiyeti	6 K, 6 E
Branşı	Tarih, Müzik, Coğrafya, Biyoloji, Matematik, Beden Eğitimi, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Türk Dili ve Edebiyatı, Bilişim Teknolojileri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce
Meslekteki Görev Yılı	8,9,12,13,9,11,3,9,8,9,8,8

Tablo-1’de görüldüğü üzere katılımcıların yaşları 31,32,36,38,30,34,30,35,30,34,32 ve 32’dir. 6 kadın ve 6 erkek olmak üzere katılımcı sayısı 12’dir. Öğretmenler, Amasya ilinde çeşitli devlet okullarında hizmet içi görevlerini sürdürmektedirler. Öğretmenlerin branşları Tarih, Müzik, Coğrafya, Biyoloji, Matematik, Beden Eğitimi, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Türk Dili ve Edebiyatı, Bilişim Teknolojileri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İngilizceden oluşmaktadır. Öğretmenlerin meslekteki görev süreleri 8 yıl, 9 yıl, 12 yıl, 13 yıl, 9 yıl, 11 yıl, 3 yıl, 9 yıl, 8 yıl, 9 yıl, 8 yıl ve 8 yıldır.

3.4.Verilerin Toplanması ve Analizi

Olgu bilim deseninin faydalanmakta olduğu temel veri toplama tekniği, görüşmedir. Görüşme tekniği, olguya dair yaşantı ve anlamların ortaya çıkarılmasında araştırmacıya etkileşim, esneklik ve ek sorular sorma olanağı sağlar (Richards ve Morse, 2007). Görüşme nitel araştırmalarda çok sık başvurulmakta olan bir veri toplama tekniğidir; görüşme yapılan kişilere kendilerini dolaysız ifade edebilme fırsatı sunar. Aynı zamanda araştırmacının da görüşme yaptığı kişilerin anlam dünyalarını, bir olguya dair bakış açılarını ve yaşamakta oldukları özel durumlar ile ilgili duygu, düşünce ve deneyimlerini yine kendilerinin ifadeleri ile derinlemesine anlamasına olanak verir (McCracken 1988). Nitel veri analizi, bir sınıflandırma ve yorumlama sürecini ifade etmektedir. Bu süreçte veriye dair anlam üretilmesi, ilgili veri setinde temsil edilen şeyin ne olduğuna dair açıklamalar geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca rutin ve pratik uygulamalarda mevcut yapıları, süreçleri ya da alana ilişkin problemleri ortaya çıkarmak ve tanımlamak amacıyla da nitel veri analizine başvurulmaktadır (Çelik vd., 2020). Nitel araştırma sürecinde araştırmacı, araştırma esnasında nasıl bir yol izleneceğine yoğunlaşmaktadır. Veri toplanması ve analizinde bir bakıma araştırmacının kendisi de bir araç haline gelmektedir denilebilir (Berber, 2017). Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme keşfetmeye yönelik bir görüşmedir. Yarı yapılandırılmış görüşmede genellikle bir protokol vardır ve bu, genellikle genel bir örüntü sunan ana konuya odaklanır

(Magaldi ve Berler, 2020). Bu teknikte araştırmacı önceden bir görüşme formu hazırlar; bu form, sormayı planladığı sorulardan oluşur (Smith, 2003). Nitel araştırma sürecinde araştırmacı, araştırma esnasında nasıl bir yol izleneceğine yoğunlaşmaktadır. Veri toplanması ve analizinde bir bakıma araştırmacının kendisi de bir araç haline gelmektedir denilebilir (Berber, 2017). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlayabilir fakat aldığı cevaplar doğrultusunda sorularda değişikliğe gidebilir, soru sıralarını değiştirebilir ya da mevcut sorularına ek sorular ekleyebilir (Çepni, 2007). Buna ek olarak, bu teknikte görüşmeyi yapan kişi ön hazırlık ile sorularını mümkün olduğu kadar anlaşılır hale getirir ve görüşme esnasında sorular anlaşılmaz ya da beklenmeyen bir sorun ortaya çıkarsa, sorularını tekrar düzeltip düzenleyerek katılımcıya yönlendirir (Polat, 2022). Sorular hazırlanırken kolay bir şekilde anlaşılmasına, yönlendirici ve çok boyutlu olmamalarına dikkat edilmesi gerekir (Altunay vd., 2014). Sayıdan ziyade görüşmelerde nitelik önem arz etmektedir; araştırma sorusunun çözümüne dair tek bir katılımcı sayesinde bile gerekli veri elde edilebilir. Buna ek olarak, aynı anlamda ya da daha önceden farklı şekilde sorulmuş olan sorular katılımcıyı sıkabilir. Bu şekilde katılımcıyı sıkamak, tekrar eden kavramları ya da anlatım bozukluğu yapılmış sorular sormak, katılımcının görüşlerinin kaydedilmesi ve görüşlerine gülmek ya da görüşleri ile alay etmek elde edilmiş verilerin kalitesini olumsuz etkileyecektir (Merriam, 1998; Patton, 1990; Teddlie ve Yu, 2007).

Bu çalışma için görüşme soruları hazırlanırken de literatür taraması yapılmış, uzman görüşleri alınmış, iki öğretmen ile pilot olarak görüşülmüş ve soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Görüşme soruları bu şekilde son halini almıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların uygun oldukları saatte uygun buldukları ortamda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 40 dakika sürmüştür. Görüşme boyunca yönlendirici sorular sorulmamıştır. Katılımcıların izni ile sesleri kaydedilmiş ve kendilerinden alınmış yanıtlar hiçbir değişiklik yapılmadan Word belgesine aktarılmıştır.

Verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Betimsel analiz, dünyayı ya da bir olguyu betimler; kim, ne, ne zaman ve ne ölçüde gibi sorulara yanıt bulmak amacıyla bir veri şablonu belirler (Loeb vd, 2017). Betimsel analizde, görüşme ya da gözlemin neticesinde toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir halde okuyucuya aktarılması amaçlanmaktadır. Önceden belirlenen temalara göre elde edilen veriler sınıflandırılmakta, özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Bulgular ile neden sonuç ilişkisi kurulmakta ve gerektiği takdirde olgular birbiri ile karşılaştırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimsel analiz tekniğinde veriler görüşme yapılan kişilerden elde edilir ve alıntılar halinde değiştirilmeden aktarılır. Bu teknik araştırmacıya elde ettiği verileri temalar halinde

özetleme ve yorumlama olanağı verir. Bu analiz tekniğinde sistematik ve açık bir şekilde katılımcılardan elde edilen veriler betimlenir, ardından söz konusu betimlemeler açıklanıp, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve bunlardan bazı sonuçlara varılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu tekniğe çalışılmak istenilen olgu ya da olay ile ilgili bir özet bilgi elde edilmek istendiğinde başvurulur (Büyüköztürk vd., 2008). Betimsel analizde sıkı sık doğrudan alıntılara başvurulur; bunun nedeni ise görüşme yapılan ya da gözlenen kişilerin görüşlerinin çarpıcı bir şekilde yansıtılmak istenmesidir. Bulguların düzenli ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya verilebilmesi için elde edilmiş veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Ardından betimlemelere dair açıklamalar yapılır ve yorumlanır, aralarındaki neden-sonuç ilişkisi incelenir ve bazı sonuçlara varılabilir (Sözbilir, 2009). Betimsel analizin dört aşaması bulunmaktadır: birinci aşama, bir çerçeve oluşturulmasıdır. Araştırma soruları, araştırmaya dair kavramsal çerçeve veya görüşme ya da gözlemdeki boyutlar göz önünde bulundurularak veri analizi için çerçevenin oluşturulmasıdır. İkinci aşama, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesidir. Önceden oluşturulmuş tematik çerçeveye dikkat edilerek elde edilmiş olan veriler ayrıntılı bir şekilde okunup, düzenlenmektedir. Üçüncü aşama, bulguların tanımlanmasıdır. Bu aşamada, düzenlenmiş veriler tanımlanır ve görüşmelerden elde edilen doğrudan alıntılar ile desteklenir. Dördüncü aşama ise bulguların yorumlanmasıdır. Bu aşamada ise tanımlanmış bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır (Crabtree ve Miller, 1999; Creswell, 2002; Hay, 2000; Marshall ve Rossman, 2014; Miles ve Huberman, 1994; Seidman, 2006).

Hem geçerlik hem güvenilirliğin sağlanabilmesi amacıyla nitel araştırma esnasında çalışma grubunu istenilen sayıda belirlemek, konuyu birden fazla araştırmacı ile incelemek, farklı fikirlere başvurulması, toplanılan verilerin düzgün bir şekilde saklanması ve çalışma ortamı ile araştırmacının konumunun ne olduğunun araştırma raporunda belirtilmesi ve araştırma yürütülürken araştırmacının kişisel fikirlerini bir kenara bırakarak tarafsızca çalışmayı yürütmesi gerekmektedir (Baltacı, 2018).

Nitel araştırmalarda, araştırmacının esnek olması, gerekli gördüğü zaman yeni yöntemlere (görüşmeye yeni sorular eklenmesi, önceden planlanmamış yeni görüşmeler yapmak gibi) başvurabilmesi, araştırma alanına yakınlığı, yüz yüze görüşmeler aracılığıyla ayrıntılı bir şekilde ve derinlemesine bilgi toplayabilmesi, gözlem aracılığıyla doğrudan veya olayın yaşanmakta olduğu doğal ortamda bilgi toplayabilmesi ve elde edilen bulguların teyidi amacıyla alana geri dönüp, ek bilgiler toplayabilme fırsatına sahip olması ve bunlara ek olarak, örneğin betimsel analiz ile gerçekleştirilen bir çalışmada görüşme yapılan bireylerden doğrudan alıntılar yapılması ve bunlara dayanarak sonuçları açıklamak iç geçerliği sağlayan önemli unsurlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmayı yürüten araştırmacı kendisi de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulunda görev yapan bir öğretmen olarak araştırma alanına yakındır. Bu çalışmanın geçerliğini sağlamak amacıyla öğretmenler belirlenirken amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır bulgular elde edilirken öğretmenler ile yüz yüze görüşmeler yapılmadan önce önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmış, öğretmenlerin kendilerini tam olarak ifade etmede zorluk yaşadığı durumda yönlendirici olmayan ek sorular sorulmuş, alınan cevabın doğru anlaşılıp anlaşılmadığına dair bunu mu demek istediniz şeklinde teyit alınmış ve elde edilen bulgular doğrudan alıntı yöntemiyle hiçbir değişiklik yapılmadan aktarılacak ve bu alıntılara bağlı olarak sonuçlara varılmıştır. Son olarak çalışma her yönüyle incelenmesi amacıyla uzman incelemesinden geçmiştir böylece geçerliğin sağlanması amaçlanmıştır.

Lincoln ve Guba (1985) tarafından nitel araştırmalarda güvenilirliğin doğrulanabilirlik (confirmability) ve tutarlık (dependability) ile sağlanabileceği öne sürülmektedir. Nitel çalışmada güvenilirliği arttıran unsurlar; detaylı alan kayıtlarının alınması, araştırmacılar tarafından doğru ve kapsamlı bilgilerin sunulması, doğruluk bakımından alan notlarının katılımcılarca incelenmesi, ses ve görüntü kayıtlarının tutulması, resimlerin çekilmesi, görüşme yapılan kişilerden alıntılar yapılması ve alıntıların ekleme yapılmadan doğrudan aktarılmasıdır (Büyüköztürk vd., 2020).

Bu çalışmada görüşmeler katılımcıların izni ile ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiş, veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş (hiç yorum katılmadan), tartışma bölümünde konu ile ilgili yapılan diğer çalışmaların benzer ya da farklı sonuçları da dâhil edilerek güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu çalışmada, elde edilen bulgular araştırma sorularına göre analiz edilmiştir.

4.1. Gerçek nedir?

Çalışmanın birinci araştırma sorusu “Gerçek nedir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, katılımcıların gerçek kavramını sırasıyla 1) somut, 2) doğru, 3) yaşananlar 4) olumsuzluklar 5) ürün ve 6) acı olarak belirttikleri görülmektedir. Bu veriler ile ilişkili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Gerçek Kavramına İlişkin Algılar

Sıra	Tema	F	%	Örnek cümle
1	Somut	4	%29	“Gerçek doğru olan, somut olan yani karşılaştığımız, bulunduğumuz doğruları ifade eden olarak olabilir.” (Ö2)
2	Doğru	3	%21	“Gerçek kavramını hakikat olarak tanımlarım. Hakikati kullanırım, doğruyu kullanırım.” (Ö3)
3	Yaşanılanlar	3	%21	“Gerçekte yani yaşarken karşına çıkanlar aslında beklediğin ya da beklemediğin.” (Ö9)
4	Olumsuzluklar	2	%15	“Böyle realite olumsuz bir şey yaşadığında işte hayatın gerçeği filan diyebiliyoruz.” (Ö7)
5	Ürün	1	%7	“Ürün diyeceğim veya işte yaratıcılık hani ne yarattın, ne elde ettin?” (Ö10)
6	Acı	1	%7	“Acı, gerçekler acıdır.” (Ö11)
	Toplam	14	%100	

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcılar gerçek kavramını %29 oranında “somut”, % 21 oranında “doğru”, % 21 oranında “yaşanılanlar”, %15 oranında “olumsuzluklar”, %7 oranında “ürün” ve %7 oranında “acı” olarak ifade etmişlerdir.

Somut ifadesine yönelik olarak çalışmada yer alan öğretmenlerden biri şu ifadeyi kullanmıştır:

“Aslında şöyle, zihnimizde hayal kurduğumuzda olması gereken bir şeyi düşünüyoruz ama gerçek, aslında yani herkes tarafından aynı anda aynı şekilde görülüp, dokunup, somut bir şekilde algılanabilen.” (Ö12)

Bir diğer öğretmen ise şu açıklamada bulunmuştur:

“Gerçek kavramı bence şöyle yani ulaşmayı hedeflediğin değil, ulaşabildiğin olarak daha somut olarak tanımlayabilirim.” (Ö6)

Somut ifadesine ilişkin öğretmenlerden bir diğeri ise şunu ifade etmiştir:

Kesinlikle gerçek, maddesel olmak zorunda. Ben o şekilde bakıyorum. Hayatı da fazla matematiksel verilerden ibaret görüyorum. Böyle 1-0. Gerçek ya vardır ya yoktur; 1 ya

da 0 bilgisayar mantığıyla. Yani duyuşsal olarak da hissetmek gerekiyor ama daha çok maddesel olmak zorunda. (Ö1)

Doğru (sahici) ifadesine yönelik olarak çalışmada yer alan öğretmenlerden biri şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Gerçeği zıtlık olarak düşünüyorum; nicelikte hani her şey gözün gördüğü hiçbir şey görüldüğünün tersi değildir gibi bir şey. Doğruyu kullanabilirim başka gerçek kavramı yerine.” (Ö8)

Bir diğer öğretmen doğru (sahici) ifadesi ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

“Gerçekle aynı anlama gelen... Gerçeklerle aynı anlama gelen... Gerçek, sahici, reel o da olabilir.” (Ö5)

Yaşanılanlar ifadesi ile ilgili olarak öğretmenlerden biri aşağıdaki şekilde açıklama yapmıştır:

“Hayat içerisinde olması beklenen ama maalesef yaşanamayan durumlar...hayatın bizi sürüklediği bir mücadele.” (Ö4)

Bir diğer öğretmen ise yaşanılanlar ifadesini şu şekilde dile getirmiştir:

“Hani yaşadığımız olaylar, şu an gibi. Yani gelecek değil de daha çok hani şimdiki zamanı söyleyen gibi.” (Ö5)

Olumsuzluklar ifadesine dair öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Gerçek kavramı deyince aslında birazcık daha sanki olumsuzluklar geliyor insanın aklına yani, belki hayal kırıklığı diyebiliriz gerçekler için de.” (Ö9)

Bir diğer öğretmen ise olumsuzluklar ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

Yani bu hayatın hayalde belki sadece iyi yönlü hayal kurabiliriz ama gerçekte hayatın hem kötü yönleri hem olumsuz yönleri hem de olumlu yönlerini ikisini de beraber ele alabiliriz. Gerçek kavramı yerine şimdi insanın aklına direkt İngilizce realite, bir şok geliyor. Böyle realite olumsuz bir şey yaşadığında işte hayatın gerçeği filan diyebiliyoruz.(Ö7)

Ürün ifadesi ile ilgili olarak bir öğretmen şu açıklamayı yapmıştır:

“Gerçek, imkânlar doğrultusunda üretilen ürü olarak elde edilir. Ürün diyeceğim veya işte yaratıcılık hani ne yarattın, ne elde ettin?” (Ö10)

Acı ifadesi ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Yaşamak gerçeklik işte hayal kuruyorum, masraftan kaçınmıyorum ama gerçeğe döndüğünde bu bana masraflı oluyor. Bir nevi sıkıntı gerçek biraz acı. Acı, gerçekler acıdır.” (Ö11)

4.2. Hayal nedir?

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu “Hayal nedir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya

verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, katılımcıların hayal kavramını sırasıyla 1) düş (rüya), 2) hedef, 3) geleceğe yönelik planlar ve 4) yaratıcılık olarak belirttikleri görülmektedir. Bu veriler ile ilişkili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Hayal Kavramına İlişkin Algılar

Sıra	Tema	f	%	Örnek cümle
1	Düş (Rüya)	7	%58	“Hayal düşleyip de olmasını istediğin ve seni mutlu edecek olasılıklar.” (Ö4)
2	Hedef	2	%17	“Hayallerim benim hedeflerimdir. Hayatıma dair gerçekleştirmek istediğim arzularımdır.” (Ö3)
3	Geleceğe yönelik planlar	2	%17	“Geleceğe dönük planlar.” (Ö2)
4	Yaratıcılık	1	%8	“Yani hani kavram olarak denildiğinde hayal hani düş aynı oluyor ya o yüzden yaratıcılığı hayal için kullanıyorum” (Ö10)
	Toplam	12	%100	

Tablo 3’te görüldüğü gibi katılımcılar hayal kavramını %58 oranında “düş (rüya)”, %17 oranında “hedef”, % 17 oranında “geleceğe yönelik planlar” ve %8 oranında “yaratıcılık” olarak ifade etmişlerdir.

Düş ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Hayal kavramı böyle sanki düşüncede böyle hani olmasını istediğimiz şeylerin hani önce bir hayalini kurmak gibi, düşlemek gibi. Yani olması gereken hani olmasını istediğimiz şeyleri düşünmek gibi bir şey diyebilirim herhalde.” (Ö5)

Bir diğer öğretmen ise düş ile ilgili olarak aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

“Yani hayal görüyor desek hayal kavramı yerine bir rüya denilebilir mi acaba? Güzel bir rüya olarak belki tanımlayabilirim.” (Ö7)

Düş ifadesi ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

“Hayal ve düşlemek, düşünmek. Şöyle düşünmek, ütöpik olabilir ama ben mesela uçmayı hayal edebilirim. Evet, yani bu benim için ideoloji yani plan. Gerçekleşmek anlamına gelmediği sürece hayaldir.” (Ö11)

Öğretmenlerden biri ise düş ile ilgili olarak şu ifadeyi kullanmıştır:

“Düşünce olabilir, düşlemek olabilir. Bilemiyorum ulaşılabilirlik çok bilemedim yani kavramsal olarak bilemedim ama genelde düşlemek şeklinde olabilir.” (Ö1)

Bir diğer öğretmen ise düş ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

“Hayal kavramı yerine rüya diyebilirim mesela. Rüya görmek de hani hayal etmekle alakalı bir şey ya rüya diyebilirim. Aklıma ilk rüya geldi.” (Ö8)

Öğretmenlerden biri ise şu ifadede bulunmuştur:

“Kişinin zihninde gerçekleştirdiği görüntülenen resim, imge. Yani bir ikincisi de

özlenen düş anlamında yani hayal kurmak.” (Ö12)

Hedef ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Hayallerim benim hedeflerimdir. Hayatıma dair gerçekleştirmek istediğim arzularımdır. Hayal kavramı yerine ülkü kavramını kullanabilirim çünkü hayal.... İnsan olumlu bir şey de olumsuz bir şey de hayal edebilir ama ülkü yüce bir hedefti daha ulvi bir hedeftir.” (Ö3)

Bir diğer öğretmen ise hedef ifadesine yönelik olarak şunu belirtmiştir:

“Hayal kavramı yerine hedef, istek kullanırım yani hedefe giden yol. Hedef ve istek en çok.” (Ö6)

Geleceğe yönelik planlar ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Hayal kavramı henüz olmamış bir şeyi insanın yani ileride olacak bir şeyi kafasında tasarladığı şey, ileride olmasını beklediği şeyleri tasarlaması.” (Ö9)

Bir diğer öğretmen ise geleceğe yönelik planlar ile alakalı olarak şu açıklamayı yapmıştır:

“Geleceğe dönük planlar. Gelecek.... ya da beklentiler, geleceğe dönük beklentiler olabilir.” (Ö2)

Yaratıcılık ile ilgili olarak bir öğretmen şunu ifade etmiştir:

Yaratıcılık olarak kullanıyorum. Hani yaratıcılığın en üst seviyesi olarak hani ben çocuğa bir soru sorduğum zaman hani en üst derecede bir yaratıcı bir şey olsa? Nasıl diyebilirim cümleyi toparlamak adına.... Yaratıcılığınızın en üst seviyesi, imkânlar da olsa hani verilen imkânlar da olsa yaratıcılığın en üst seviyesi nedir? diye soruyorum. Yani hani kavram olarak denildiğinde hayal hani düş aynı oluyor ya o yüzden yaratıcılığı hayal için kullanıyorum. Şöyle söyleyebilirim, düş olarak imkânlar doğruysa elinde bulunan imkânlarla en üst seviyede ne üretebilirsin? (Ö10)

4.3.Öğretmenlik nedir?

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu “Öğretmenlik nedir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, katılımcıların öğretmenlik kavramını sırasıyla 1) öğreten kişi, 2) lider, 3) örnek kişi ve 4) muallim olarak belirttikleri görülmektedir. Bu veriler ile ilişkili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenliğe İlişkin Algılar

Sıra	Tema	f	%	Örnek cümle
1	Öğreten kişi	5	%42	“Öğretmenlik, bir öğrenciye hani hem branşıyla alakalı bilgileri öğretmek hani hem öğretim kısmı hem eğitim kısmı ikisi birlikte yani hem de çocuğun hani işte biraz daha böyle kalbine dokunmak mı diyeyim.” (Ö5)
2	Lider (Kılavuz)	4	%33	“Öğretmenlik...yaşadığımız ailemiz, bulunduğumuz çevremizdeki insanlara davranışlarıyla, konuşmalarıyla örnek olan ve

					yönlendirilmeyen, yol gösteren ve doğruları seçip seçmeme seçeneklerini onlara sunan meslek olarak görüyorum.” (Ö4)
3	Örnek (İdol)	kişi	2	%17	“İdol diyebilirim yani örnek kişi diyebilirim, örnek olmak diyebilirim öğretmenlik yerine.” (Ö6)
4	Muallim		1	%8	“Alimlik yapabilen, öğretebilen muallim.” (Ö1)
	Toplam		12	%100	

Tablo 4’te görüldüğü gibi katılımcılar öğretmenlik kavramını %42 oranında “öğreten kişi”, %33 oranında “lider”, %17 oranında “örnek kişi”, %8 oranında “muallim” olarak ifade etmişlerdir.

Öğreten kişi ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şu ifadeyi kullanmıştır:

“Bence öğretmenlik tamamen bir şeyi aktarmak değil de bir şeyi yaparak, yaşayarak öğretmek olmalı. Hani tamamen düz mantıkla aktarmak değil bence öğretmenlik yaparak, yaşayarak öğretmek.” (Ö8)

Öğreten kişi ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

“Öğretmenlik bence sadece bilgiyi karşıdaki çocuklara aktarmak değil aynı zamanda sevdiğin çocuklara hem kendi mesleki olarak gerekliliklerini hem de onların ihtiyaç duyduğu akademik gelişimi aktarmak.” (Ö9)

Bir diğer öğretmen ise aşağıdaki şekilde bir ifade kullanmıştır:

“Öğretmenlik, kişinin bilgisini, deneyimini talep eden kişiye aktarmasıdır. Talep eden kişiye.” (Ö12)

Öğreten kişi ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şu açıklamayı yapmıştır:

“Öğretmenlik, bir toplumun ve bir bireyin gelişimine katkı sağlayan uzman öğreticidir.” (Ö2)

Bir diğer öğretmen ise öğrenen kişi ile ilgili olarak şunları belirtmiştir:

Öğretmenlik, bir öğrenciye hani hem branşıyla alakalı bilgileri öğretmek hani hem öğretim kısmı hem eğitim kısmı ikisi birlikte yani hem de çocuğun hani işte biraz daha böyle kalbine dokunmak mı diyeyim. İşte ona doğru davranışları kazandırmak ya da örnek bir insan olması yolunda ilerletmek gibi genel bir tabirle tanımlayabilirim. (Ö5)
Lider ifadesi ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Öğretmenlik bence liderliktir. Öğrencilerimize öğrenme konusunda rehberlik etmek, önderlik etmektir. Önder bir şahsiyet olmak demektir, böyle bakıyorum.” (Ö3)

Lider ifadesine dair bir diğer öğretmen ise şu açıklamayı yapmıştır:

Öğretmenlik bence kendi adıma çocuklara yol gösterici onlara yoldaş olmak. Yani onlara sadece bak tek bunu yap sadece bunu yap demek gerekmiyor. Bizim mesleğimizde evladım bak bu böyle yapılır ama başka yolları da vardır. Yapmak için onları gösterip, çocuğun seçmesini sağlamalıyız diye düşünüyorum. Öğretmenlik... şey değildir... Sürü, sürüye böyle gel buraya otla demek değildir. Evet, çobanlık yapmak değildir. (Ö7)

Bir diğer öğretmen ise lider ile ilgili ifadesini aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

“Meslek alanı olarak tanımlarsak yani biraz kitabe bir tanım olabilir... öğretmenlik bir bireyin kendini gerçekleştirebilmesi için bireye rehberlik etme ve ona kılavuz olabilme meslek dalıdır diye düşünüyorum. Onun kendini gerçekleştirebilmesi için bir kılavuz olma diye değerlendirebilirim.” (Ö10)

Örnek kişi ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Ben anne olduğum zaman en önemli anladığım en önemli şey elimde şekilleniyor bende vücut buluyor. Ben ne yaparsam onu yapıyor. Ben ne yaşıyorsa onu yaşıyor. Çok güzel ya Lisede öğretmenim; ergenlik dönemi ve çocuk sana göre şekillenebiliyor, seni idol alıyor. (Ö11)

Bir diğer öğretmen ise şu şekilde açıklama yapmıştır:

“İdol diyebilirim yani örnek kişi diyebilirim, örnek olmak diyebilirim öğretmenlik yerine. Yani genelde bunları kullanıyorum.” (Ö6)

Muallim ifadesine yönelik olarak ise bir öğretmen şunu ifade etmiştir:

Eskilerden muallim, öğrenci yerine talebe. Aslında öğretmen değil de öğrenci kelimesini cidden talebe üzerinden çok düşündüm ben bir ara. Aslında öğrencinin öğrenmeye talip olması gerekiyor, oradan geliyor muhabbet. Biz bir şeyler öğretmek için zorlamamalıyız, öğrenmek isteyenler kendileri öğrenmek için gelmeli. Yani ben öğretmenlik kelimesine takılmıyorum. Bunun bir kalıba girmesini de hiç doğru bulmuyorum. Deniyoruz, bir şeyler üretmeyi deniyoruz aslında. Hiçbirimiz kusursuz değiliz bu konuda. Güzel yani öğretmenlik. Muallim de muhtemelen alimden geliyor. Farsça mu eki genelde o işi yapan oluyor. Alimlik yapabilen, öğretebilen muallim. (Ö1)

4.4. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusu “Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, katılımcıların sorunları sırasıyla 1) maddi şartlar, 2) idarenin tutum ve yaptırımları, 3) sosyal itibarın zedelenmesi, 4) öğretmene karşı saygının azalması, 5) fiziki imkânların yetersizliği, 6) üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması, 7) sorumluluğunun fazla olması ve 8) mesleki doyum alamamak olarak belirttikleri görülmektedir. Bu veriler ile ilişkili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunlara dair algılar

Sıra	Tema	f	%	Örnek cümle
1	Maddi şartlar	11	%26	“İnsanların bazı kaygıları, bazı yaşamsal mücadeleleri mesleklerinin önüne geçiyor yani insanların çoğu işte ne yiyeceğini düşünüyor, nasıl geçineceğini düşünüyor. Öyle olunca da öğretim kısmı biraz daha arka planda kalıyor yani.” (Ö1)
2	İdarenin tutum ve yaptırımları	8	%19	“Hayal ettiğim güzel okul takımları çıkarmak işte imkânlar ölçüsünde... çok daha üst düzeyde başarılar elde etmek ve desteklemek ama gerçekte olan olay şu, birçok idareci beden eğitimi masraf olarak görüyor. Top istediğin zaman hocam masraf çıkarma, okul takımı çıkaracağım zaman

				işte maça götüreceksin aman hocam masraf çıkarma forması var, su alması var, şusu var, yol parası var.” (Ö6)
3	Sosyal itibarın zedelenmesi	5	%12	“Öğretmenlik mesleği....itibarsız, sosyal itibarsız mesela ben bunu beklemezdim. (Ö9)
4	Öğretmene karşı saygının azalması	5	%12	“Maalesef toplumda son zamanlarda öğretmenlere karşı böyle bir antipatik bir düşünce tarzı var yani öğretmenler hep ötekileştirilenler işte çalışma saatleri mesela ama sizin çalışma saatiniz çok az, senin derdin ne? Ne yapıyorsunuz ki? Sürekli yatıyorsunuz şeklindeki düşünce tarzı beni çok hayal kırıklığına uğrattı yani toplumda daha fazla sevgi ve saygı görmeyi hayal ediyordum.” (Ö4)
5	Fiziki imkânların yetersizliği	5	%12	“Şartlar eğer çok iyi olsaydı hayalimizdeki öğretmenlik mesleğini yapabilirdik ama gittiğimiz yerlerdeki şartlar, okul imkânları, çevre imkânları, okulun fiziksel yapısı, her şeyi yani orada yaşayan toplumun kültürü bizim hayalimizdeki öğretmenliğe ket vurabiliyor.” (Ö7)
6	Üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması	3	%7	“Göreve başlamadan önce biraz daha insan hani hayalperest mi oluyor diyeyim ne diyeyim çünkü hani hocalar bize hep şöyle de ayrı işle işte konuya şuradan girebilirsiniz, işte farklı şöyle bir şeyler yapabilirsiniz. Hani önce bir gerçek hayatta matematik de biliyorsunuz biraz daha böyle şey soyut bir ders, bir de hani herkesin korkulu rüyası gibi. Onu böyle günlük hayata entegre ederek biraz daha uyarlayarak öğrenciler için daha iyi olur gibisine hani böyle sanki herkese her şeyi öğretebilirmişiz gibi. Bir şeyleri yapabilir, başarabilir miyiz gibi hissediyor insan ama böyle atandıktan sonra yine bu şeyleri yapıyorsunuz ama her yıl geçtikçe şunu fark ediyorum ben her grup öğrenciye pek de bir şey öğretmek mümkün değil.” (Ö5)
7	Sorumluluğunun fazla olması	3	%7	“Göreve başlamadan önce öğretmenlik mesleği benim gözümde tabii ki o zaman öğrenci olduğumuz için hani bazı şeylerin farkında değildik çünkü ilk defa bir resmi işe başlayacağız ve bu sonuçta öğrencilerin sorumluluğunu almak var, birilerinin sorumluluğunu almak var. Bizim için çok önemli bir iş olduğunun farkına vardık tabii öğretmenliğe başladığımız zaman.” (Ö2)
8	Mesleki doyum alamamak	2	%5	“Öğretmenlikten beklentilerim bir kere hani böyle öğrenciler anlamında doyunluğa ulaşmaktı, onu gerçekleştiremedim.” (Ö8)
	Toplam	42	%100	

Tablo 5’te görüldüğü üzere katılımcılar mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunları %26 oranında “maddi şartlar, %19 oranında “idarenin tutum ve yaptırımları”, %12 oranında “sosyal itibarın zedelenmesi”, %12 oranında “öğretmene karşı saygının azalması”, %12 oranında fiziki imkânların yetersizliği, %7 oranında “üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması”, %7 oranında “sorumluluğunun fazla olması” ve %5 oranında “mesleki doyum alamamak” olarak ifade etmişlerdir.

Maddi şartlar ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Öncelikle maddi durumumun iyi olmasını istiyorum. Rahat harcayabileyim, rahat istediğim gibi gezebileyim, rahat enstrümanlarımı alabileyim, enstrümanlarımın bakımlarını yaptırabileyim, sonrasında ne bileyim dışarıda yemek yemenin mesela benim için sorun olmaması gerekir; dışarıda yemek yiyeceğim paranın hesabını yapmamam gerekir. Ama öyle bir duruma geldik ki artık nerede daha ucuz yer varsa orada yemeye çalışıyoruz. Daha çok evde yemeye çalışıyoruz tabii ki hem sağlık için hem maddiyat için. Bunu yapmak istemem yani dışarıda yiyeceğimiz paranın hesabını yapmak istemem. (Ö2)

Bir diğer öğretmen ise maddi şartlar ile ilgili olarak şunu ifade etmiştir:

“Ekonomik olarak daha iyi yerlerde olacağımı düşünürdüm. Bu mesleğin itibarlı bir meslek olması hasebiyle gelir seviyesinin daha yüksek olmasını istedim ama şu an günümüz şartlarında maalesef öyle değil.” (Ö3)

Maddi şartlar ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şu şekilde açıklama yapmıştır:

Beklentilerim karşılanmıyor tabii ki maddi yönden karşılanmıyor çünkü hani ben gelişime açık bir insanım, kendimi sürekli geliştirmek istiyorum. Kitap okumak istiyorum, biraz önce söylediğim gibi kültürel geziler vesaire yapmak istiyorum. Maddi yönden tabii ki bu şekilde imkânlar kısıtlı. (Ö10)

Öğretmenlerden biri ise maddi şartlar ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

Bir öğretmen bence bir eğitimci bir kere geçim derdi olmamalı hayatında bununla uğraşmamalı. Benim yemek yiyebilmek için para kazanmam lazım, alabilmem lazım. Para kazanmak için uğraşmamalıyım aslında benim geçim derdim olmamalı. Geçim derdim olduğu zaman sıkıntı yaşıyorum. Ben öğrenemiyorum, ben anlatamıyorum, ben kendimi geliştiremiyorum. (Ö11)

Bir diğer öğretmen ise maddi şartlar ile ilgili olarak şunu ifade etmiştir:

“Şu an toplumun çoğunluğu asgari ücret alıyor biz de asgari ücretten fazla alıyorduk. Tabii eskiden daha fazla alıyorduk bunu bilerek aslında başladık öğretmenliğe ama gitgide eriyen bir maaşla karşı karşıyayız.” (Ö7)

Bir diğer öğretmen ise maddi şartlar ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

Öğretmenlik mesleği beklentilerimi maddi yönden kesinlikle karşılamıyor. Hani bu yaşam koşullarımız olsun vesaire. Hani ders yapmak için mesela İstanbul'dayken 2 saatlik yol gitme mevzuum olsun, İstanbul'da biliyorsunuz ev kiralарını maddi yönden bu tarz sıkıntılar çok fazlaydı. (Ö9)

Öğretmenlerden biri maddi şartlar konusunda şunu belirtmiştir:

Mesleğe başladığımda çalışma saatleri bakımından sırf bu yüzden seçtim ama ekonomik açıdan daha rahat ve huzurlu bir yaşam standardına sahip olmak istedim. Yani tamam öğretmenlerin aldığı maaş ortada ama bir öğretmenin ekonomik açıdan bir özgürlüğü olmazsa maalesef duygu ve düşünceleri de haliyle olumsuz bir şekilde etkileniyor. (Ö4)

Bir diğer öğretmen ise maddi şartlara dair şunu ifade etmiştir:

“Maddi anlamda hiçbir şekilde yeterli değil öğretmenlik. Üretken olduğumu, hayatımı maddi anlamda çok iyi bir şekilde idame ettireceğimi düşünürdüm.” (Ö8)

Öğretmenlerden biri ise maddi şartlar ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

“Göreve başlamadan önce öğretmenliğin maddi olarak koşullarının daha yüksek olacağını düşünüyordum.” (Ö12)

İdarenin tutum ve yaptırımları ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Öğretmenlik mesleğinden beklentilerim çok güzel bir çalışma ortamı yani idarecilerin birazcık daha bize böyle gerçekten abi, kardeş, baba, çocuk rolünde belki de büyüklerimiz olarak o şekilde davranmalarını beklerdim. Zaten 2-3 aylık öğretmenken mesleği bırakmayı düşünmüştüm. İdarecimiz bize as- üst ilişkisi mevzusu diye selamımızı almazdı bizden. Hani o selam verirse alırdık. Bu benim için böyle saçma bir hayal kırıklığı değil de böyle insanlar da mı varmış şeklinde oldu. (Ö9)

Bir diğerk öğretmen ise idarenin tutum ve yaptırımlarına dair şunu belirtmiştir:

Benim ilk atama yerim Hakkari-Yüksekova beklentim bambaşka bir şeydi. Ben çocuklarla sıkıntı yaşamadım, ben idareyle sıkıntı yaşadım. İdareyle sıkıntı yaşandığında da öğretmenliğin yapılmadığını, yapılamadığını görmüş oldum. Yapılamıyor çünkü. İstifaya kadar gittim. Senin işini yapabilmende % 80 idare etkili. Çok basit şeylere takılıyorlardı. Ben mesela 27 tane tutanak yedim. 28. Tutanağı yemek üzereyken istifa dilekçesi yazdım ve ben hiçbir şekilde anlamlandıramadığım şeyler yaşadım mevzu ise halk oyunlarında başladı. Mevzu ben halk oyunlarında nasıl öğretmen olarak halk oyunlarına gidebilirim. Bir de Din kültürü öğretmeniymişim nasıl örnek olacakmışım çocuklara. Ben orada öğrencilerle el ele tutuşup halay çekemezmişim işte davulla zurnayla eğlenemezmişim bir saygınlığım olması gerekirmiş. Uyarı cezası verildi. Öğretmenliğe karşı şunu hissettim: yani öğretmenlik bu kadar basit şeylere takılıp insanların bu kadar alt edilebileceği bir meslek olmamalı. Öğretmenlik benim düşündüğüm gibi olmalıydı. Aslında gerçekten ulaşılamayan çok saygı değer... çok saygınlık kazanılan bir meslek olmalıydı. Benim yediğim tutanaklardan bir tanesi nöbet yerime bir dakika geç kalmam sebebiyle öğleden sonra yemek yerken geç kalmışım. Bir dakika nöbet yerime geç kaldım diye tutanak yedim düşün. E böyle olunca motivasyonum düştü. Her eve gittiğimde ağlıyordum. Beni dersten çağırıyordu öğrenciyle, gelsin diyordu. Tutanak yediğimi söylüyordu bana, sonra ben o derse geri dönüyorum, gözlerim doluyor, kendimi tutamıyorum, ders anlatmaya çalışıyorum ama anlatamıyorum, adapte olamıyorum yani. Bir sonraki gün de adapte olamıyordum. Bir sonraki gün verimliliğim hiç yok zaten. Çünkü ben hayatın başka taraflarıyla yüzleşiyorum, ben öğretmenlik tarafıyla uğraşamıyordum. (Ö11)

İdarenin tutum ve yaptırımlarına dair bir diğerk öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

Şimdi ilk atandığımız andan itibaren yeni atanan öğretmenler ile daha önce işte kıdemli dediğimiz öğretmenler arasında bir kere ders programlarının yapılması, ders programlarının yapılmasında önceliğin eski öğretmenlerde olması. Sınıf seçmeleri. Daha sonra idareye yakın olan öğretmenlere, idarenin istediği ders programını yapması, okula yeni gelen öğretmenlerin ders programlarıyla ilgili isteklerinin hiç dikkate alınmaması. İdarenin, sendikanın çeşidine göre daha farklı ders programları yapması. Sonuçta bütün öğretmenleri etkileyen bir durum bu. Yani ders programları, sevmediği öğretmenin ders programıyla oynaması filan. Bunlar hep yaşanan şeyler. Yani kısacası öğretmenin idareyle arasında bir soğukluk veya işte idarenin isteklerini yapmaması durumunda idarenin öğretmene akran zorbalığı yapması resmen evet resmen zorbalık oluyor bu işi yapmaları zorbalık, mobbing değil yani bence zorbalık oluyor. (Ö4)

Öğretmenlerden biri idarenin tutum ve yaptırımlarına dair şunu ifade etmiştir:

İdare dersime karşı çok umursamazdı. Müzik dersi mi var, var işte bir ders işte böyle görüyorlardı benim dersimi. 10 yıllık öğretmenim yaklaşık olarak bu karşılaştığım hemen hemen birçok idarecide bu tarz söylemleri hissettim yani farkındayım. Çünkü bana fırsat verilmedi. Sürekli hani ya hocam bununla idare et ya böyle olsa olmaz mı diye geçiştirdiler beni yani hani önemsemediler. Her şeyi miş gibi yapmaya çalışıyorlardı. Şöyle anlatayım ben bir konser vermişim mesela konserde ses sistemi getirilsin istemişim. Önemli bir milli bayramdı. 29 Ekim miydi 18 Mart mıydı tam hatırlayamıyorum. Müdür idareciden demiştim ki hocam bir ses sistemi getirirseniz etkinliğimiz daha güzel olur çocuklara mikrofon filan. Gitmişti bir tane camiden mikrofon getirmişti. Onunla bir tane de eski hoparlör getirmişti. Ona takmaya çalıştık, olmadı ses sistemi. İş ciddiye alan bir insan imkânsızlıktan imkân yaratabilir. Ama işini ciddiye almadıkları için umursamadılar. Etkinliğim istediğim gibi olmadı. Günlerce emek verdim, çocukları çalıştırdım. Koro halinde bazı şarkılar seslendirdik. Çocuklar da

ister istemez mutlu olmadı ben mutlu olmadım, memnun olmadım yani ve bu durumla çalıştığım birçok okulda karşılaştım yani. (Ö2)

İdarenin tutum ve yaptırımına dair bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

Ben yüksek lisans yapıyordum. Yüksek lisans yaparken mesela okulda yani 4-5 yaşında çocuğu olup da hani boş gün isteyen öğretmenler oluyor mesela. Hani onlara sorgusuz sualsiz veriyorlar ki hani verilsin ben ona karşı değilim ama mesela ben yüksek lisans yapıyorum diye mesela bana müdür o zaman sen yüksek lisans yapıyorsan ben sana işte 20 saat ders veremem. Bir gününü boşaltmamı istiyorsan işte 18 saat veririm, 17 saat veririm gibi hani böyle bir şey. Yani idarelerin de bu yüksek lisans yapanlara karşı bir gıcıklığı var. Birkaç idareyle problem yaşadığım için hani sonuçta biz orada hani yatmıyoruz ya da mesela gezmiyoruz, tozmuyoruz, evde değiliz. Yani biz orada kalkıyoruz mesela üniversiteye gidiyoruz ya 6 saat derse giriyoruz. Yani teorik ders zamanında. Daha sonra işte semineri var bunun tez yazımı var yani hani gerçekten zorlu bir süreç ama hani onlara boş gün vermek bir lütuf gibi. (Ö5)

Öğretmenlerden biri ise idarenin tutum ve yaptırımına dair şunu ifade etmiştir:

Aday öğretmenlik döneminde olumsuz şeyler oldu. Tam anlamıyla mobbing de denmez de hani o zaman o dönemde verilen notlar vesaireler oluyor. İdarecilerin yaptığı bir aday öğretmenlik döneminde bir notlandırma ve puanlandırma durumu var. O dönemde bizim o zaman göreve başladığımızda bir yaklaşık 80-82 kişi başladık ve hepimiz birbirimizi tanıyoruz. Hani koloni halinde gezen bir ekip varsa bilin ki yeni atanmış öğretmenlerdir. Oradan gelen bir şey vardı, arkadaşlarımızla tabii ki konuşuyorduk kendi aramızda işte hani not verildi, kaç aldın işte hani kaç aldığından ziyade hani kaç verildiği. Burada düşük bir puanlandırma sistemi oldu. Benim notum karşımdakine göre düşük. Benim karşı çıktığım durum dersime karşı bir önyargı vardı. O ön yargı doğrultusunda ben müdür bey ile biraz zıtlıştım. Ufak bir sürtüşme oldu. Yani çok büyük bir şey değildi. Öğretmenim, tabii ki git dediği zaman mecbur gitmek zorundasın ama ben dersim var dersime gitmek istiyorum dediğim için burada biraz sıkıntı yaşadık. Sonrasında tabii ki hani olay tatlıya bağlandı ama hani insanların kişisel hırslarını mesleki şeylerinden daha öne koyduğunu gördüm ve o yüzden ilk hayal kırıklığımı burada yaşadım. (Ö10)

İdarenin tutum ve yaptırımına dair bir diğer öğretmen ise şunu belirtmiştir:

İlk okula atandığım zaman o görevimde çok mobbinge uğramıştım. Yani ben devlet çalışanıyım. Aslında devlet güvencemiz var. Biz neden müdürümüzden işveren gibi özel sektör gibi sürekli ceza, işten atılma korkusuyla yaşamak zorundayız. Öğretmenliği daha güvenceli ve garantili bir meslek olarak görürken aslında idarecilerin özel sektördeki gibi işverenler gibi yaptıkları, uyguladıkları cezalar, tehditler ve mobbing ile sürekli bir ceza alma ve işten çıkarılma korkusu yaşamıştım. Özellikle aday öğretmenliğimin ilk bir yılı boyunca. Biz neden Türkiye'nin farklı yerlerinde ya da farklı bir okulda mobbing gördüğümüzde bu kadar çok işten çıkarılma, ceza yeme, sürülme korkuları yaşıyoruz? Yani ben bu mesleği daha rahat bir şekilde gidip gelebilmek, hani daha kafam rahat bir şekilde, güvenceli bir şekilde olabilmek için de seçmiştim. Bu güvensizlik neden deyip o kısım beni çok üzmüştü. (Ö12)

Sosyal itibarın zedelenmesi ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Göreve başlamadan önce daha böyle bir toplum tarafından benimsenen, öğretmenlerin ihtiyaçlarının, yaşam standartlarının çok yüksek olduğunu düşünüyordum. Çevre tarafından, insanlar tarafından sevilip sayıldığını düşünüyordum.” (Ö4)

Bu konuda bir diğer öğretmen ise şunu belirtmiştir:

Bazen şahit bile istemeden öğrencilerin ifadesinin doğru kabul edilmesi. Bunlar, hani bizim mesleğimizde manevi olarak bizi çok itibarsızlaştıran şeyler. Bunun dışında zaten bununla ilgili toplumda çok örnek oldu. Bir vali beyin öğretmene hakareti, öğretmenin bunu kaldıramayıp kalp krizinden vefat etmesi. Yine işte belediye başkanlarının öğretmene karşı üslubu, bazen Milli Eğitim müdürlerinin öğrencilerin yanında öğretmenle ilgili konuşması. Bazı bakanların işte öğrencinin saçını kesen müdürün saçını keserim tarzında ifadeleri yani işte bu ifadelerden sonra maksimum alabileceğimiz verim zaten bu. Bunun üzerine zaten işte pandemi dönemi çocuklar eve tıkandı, eve kapandı iyice eğitimden uzaklaştılar. Eğitim kültüründen zaten uzaklaştılar. Bunların hepsi doğal olarak eğitimi olumsuz etkiledi. Bize bakışlar da böyle oldu. Öğrenci artık şunu biliyor: ben, öğretmenden güçlüyüm. Hem göreve başlamadan önce bugünkünden çok daha güzel şekilde hayal ederdim. Yani toplum içinde öğretmenin daha öğretmenin itibarının yüksek olduğunu düşünürdüm. Ama göreve başladıktan sonra kendi branşımla ilgili bunu daha çok hissediyorum ama o kadar itibarının olmadığını anladım. Yani toplumun gözünde bazen gereksiz durumda olabiliyoruz. Bazen bize farklı gözle bakılabiliyor, bazen ters takılabiliyor, bazen devlete masraf olarak görülebiliyoruz açıkçası. Yani bu da beni çok üzüyor açıkçası. (Ö6)

Bir diğer öğretmen ise sosyal itibarın zedelenmesine dair şunu ifade etmiştir:

Öğretmenliğe başlamadan önce daha prestijli olduğunu düşünüyordum. Toplumda itibar sahibi olacağımı, saygıyla anılacağıma inanıyordum. Yer yer tabii ki Türkiye'nin bölgelerine ve hangi okulda olduğuna çevrene, kültürüne göre bu değişiyor saygı ve prestij kavramı ama kesinlikle benim o zamanında görmüş olduğum saygı, prestij kavramının bugünlerde gitgide azaldığını düşünüyorum. Ekonomik olarak da beklentilerimin çok altında kalmış olduğunu gördüm. (Ö12)

Sosyal itibarın zedelenmesine dair bir diğer öğretmen ise şunu belirtmiştir:

Öğretmenliğin toplumda daha değerli olduğunu düşünüyordum. Öğretmenliğin toplumda daha değerli olduğunu düşünüyordum. Mesleğe başladıktan sonra toplumda bu kadar karşılığımızın olmadığını tahmin ettiğim kadar karşılığımızın olmadığını gördüm. Toplum, öğretmenlik mesleğine daha çok tatil yapan işte çok rahat bir meslek icra eden insanlar olarak bakıyor, bu da beni üzdü. (Ö3)

Öğretmene karşı saygının azalması konusunda öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Yani meslek olarak hani şimdi eskiden hani biz öğretmenlerimize saygı duyduğumuz için daha böyle saygı değer bir meslek olduğunu düşünüyorduk. Ama hani toplumda mesela şuan hani öğretmene çok fazla saygı olduğunu düşünmüyorum.” (Ö5)

Bir diğer öğretmen ise öğretme karşı saygının azalması ile ilgili olarak şunu ifade etmiştir:

Öğretmenlik mesleğinden beklentim tabii ki ilk başta bizim zamanımızda öğretmenlerimize göstermiş olduğumuz saygı, kendisine ve mesleğine, bize öğretmiş olduğu şeylere saygı ufaktan bir korku hani bu saygıyla karışık bir korku hani çekinme duygusu aslında çok da korku diye addedemeyeceğim. Biraz daha böyle anne babadan çekinir gibi çekinme duygusu. Hani bana saygı duyulursa yani sosyal olarak bize saygı duyulmasını bekliyordum. (Ö10)

Öğretmene karşı saygının azalmasına dair öğretmenlerden biri şunu belirtmiştir:

“Meslekten beklentilerim minnetti evet çocuklardan minnet. Sana gerçekten öğretmen gibi bakılıp, saygı duyulmasıydı.” (Ö11)

Bir diğerk öğretmen de bu konuda şunu ifade etmiştir:

Öğretmenliğimin ilk yıllarında insanlıktan nasibini almamış kimselere öğretmenlik yaptığımı biliyorum çünkü hemen hemen aynı yaş grubuyduk. Ben atandığımda benimle aynı yaşta öğrencim vardı. Okulda hani 4 yıl sonra açık öğretimden gelenler mevzusu bilmiyorum bir şeyler yapmışlar, gelmemişler. (Ö9)

Fiziki imkânların yetersizliği ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Öncelikle şunu söyleyeyim. Okulların istenilen bir eğitim yuvası olduğunu düşünmüyorum. Bir hayalimiz vardı tabii kafamızda canlandırdığımız eğitim şartları vardı ama onlarla karşılaşmadığımı gördüm. Örnek veriyorum; kapısı olmayan bir sınıfta ders işledim. Örnek veriyorum; suyu olmayan bir okulda ders işledim. Örnek veriyorum; işte tuvaleti imkânı olmayan okulda ders yaptım. Kâğıt kalem alamayan, defter alamayan, ayakkabısı olmayan okullarda öğrencilere ders anlatmaya çalıştım. Ben bu imkânsızlıklar içinde bir çocuktan bir enstrüman talep etmek ve bu enstrümanın öğretimini sağlayabilmek benim için çok büyük bir şeydi. (Ö2)

Fiziki imkânların yetersizliğine dair bir diğerk öğretmen ise aşağıdaki şekilde açıklama yapmıştır:

Mesela okulların bu kadar kötü olabileceğini düşünmemiştim. Özellikle ben kırsalda çalışırken yani okulların şöyle okulların içi de fiziksel olarak kötü, ulaşım çok zordu ve köylere özellikle ulaşım da biz servis dışında hiçbir şey bulamıyorduk. Okulun fiziki koşulları çok yetersiz. Özellikle ilk çalıştığım okulda hatta şu anki çalıştığımda bile yani sürekli devlet okullarında bir ısınma problemi, kaloriferler birazcık yandığı zaman idarecilerin sürekli işte soruşturma geçirmesi filan. Yani biz neden okullarımızı hijyen, ısınma, barınma, beslenme yönünden işte kantin, yemekhane neden daha steril ve daha insani koşullara getiremiyoruz mesela bu da en çok yaşamış olduğum negatif bir şey kendi mesleğim adına. Çünkü diğerk devlet memurlarına baktığımız zaman polislere, askerlere ya da işte hastane çalışanlarına hepsinin birer yemekhanesi, yemek yiyebileceği bir yer var. Yani hani bizdeki bu koşulların noksanlığı, kıtlığı çok kötü bir şey. (Ö12)

Fiziki imkânların yetersizliği ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Beklentilerim kendi branşım üzerineydi onu söylemek zorundayım. Tabii ki yani sportif anlamda beden eğitimi öğretmeniyim. Ben iyi bir okulda çalışmak istiyordum işte spor salonu olan, malzemelerin bol olduğu, öğrencilere her alanda yetiştireceğim bir okulda çalışmak isterdim. Bugüne kadar hiç böyle bir okulda çalışmadım. Hep daha çok ben uğraştım işte. Okula spor malzemesi almak için arkadaşlarımdan yardım istedim hep işte sağdan, soldan destek istedim, kendi imkânlarımla aldım. (Ö6)

Fiziki imkânların yetersizliğine dair bir diğerk öğretmen ise şunu belirtmiştir:

Adıyaman'ın bir ilçesinde göreve başladım. Orada tabii bir köy okulundaydım. Yani şey ben Ankara merkezdeki bir okul gibi ücretli öğretmenliğimi orada yaptım. O okul gibi olmadı. Ben bir bilgisayar laboratuvarı en azından 35 bilgisayara beklerken sadece akıllı tahtaya mahkûm kalmak ve öğrencilerin altyapısının olmaması beni tabii ki hayal ettiğimden çok çok uzaklaştırdı. (Ö10)

Üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu

ifade etmiştir:

Kitaplarda yazarların hiçbiri uymuyor. Kesinlikle uymuyor. Yani istediğin kadar öğretim yöntemi öğren, istediğin kadar öğretim tekniği öğren. 40-45 kişilik sınıflarda bu uygulanmıyor. Sadece 40 kişilik bir sınıfta basit bir hesapla birer dakika nasılsın diye sorsan zaten bitti gibi 40 dakika zil çalışıyor. İşte istasyon tekniğiymiş, masa tekniğiymiş.

Bunlar hep işte havada kalıyor. Tamamen sunuş yöntemiyle vakit kalacak şekilde, zamanı idareli kullanacak şekilde eski usul bir şeyler öğretmeye devam ediliyor. Öğretmenler odası başta olmak üzere, sınıf başta olmak üzere gerçek yani anlatılan o teorik bilgidен tamamen kopuk bir ortam var. İnsan ister istemez yapabilir miyim acaba diye hayal ediyor. Örnek veriyorum işte istasyon yöntemini öğrenirken hayal ediyorsun işte ben olsam şunu yaparım, bunu yaparım diye. Sonra giriyorsun, bunun uygulanabilir olmadığını gördüğün an da sende buruk bir hayal kırıklığı oluyor, gardın düşüyor. (Ö1) Bir diğer öğretmen ise bu konuda şunu ifade etmiştir:

Üniversiteden mezun olmanın üniversitede verilen öğretmenlik alanında verilen derslerin birçoğu gerçek anlamda sınıfta uygulanan öğretmenlikten çok çok çok uzak. Gerçeklik payları bence düşük. Bu konuda üniversitedeki hocalarımızın özellikle mesela Milli Eğitim’de bir şey yapılacağı zaman üniversitedeki eğitim fakültesindeki öğretmenlerden görüş alıyor ya onun yerine bence bu işin mutfağında olan, yani okullarda görev yapan ama idareci olmayacak kesinlikle beşinci yılında olan ilk 5-10 yıl arasında sonra 10-15 yıl arasında, 15-20 yıl arasındaki öğretmenleri seçerek bunlarla sempozyumlar tabii bunları da seçerek ki burası bile şansa bağlı sempozyumlar yapılmalıdır. Yani üniversitedeki öğretim görevlileriyle bu verilen öğretmenlik maalesef eğitimi çok yetersiz ve çok nasıl diyeyim gerçeği yansıtmıyor. Gerçekten uzak oluyor. Yok işte çoklu öğretim kuramı yok işte u masa mıydı? İstasyon, istasyon. Gelsin yapsın bakalım 42 kişilik sayısal sınıfına istasyon. (Ö4)

Sorumluluğun fazla olması ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Çok zor bir meslek, dışarıdan gözüktüğü gibi değil çok yorucu yönleri var, mesuliyetleri çok fazla. İnsanların hayatlarıyla ilgili karar alıyorsunuz, onların hayatına dokunuyorsunuz, çok daha ağır sorumlulukları olan bir meslek. Diğer mesleklerle kıyasladığımda, bu kadar ağır bir sorumluluk hiçbir meslekte yok yani. Bir ülkenin Cumhurbaşkanı, Başbakanlarında, Bakanlarında olur bu kadar sorumluluk. Bence öğretmenler ülkede sorumluluk düzeyleri en yüksek olanlardır diye düşünüyorum. (Ö3) Bir diğer öğretmen ise sorumluluğun fazla olması ile ilgili şu açıklamayı yapmıştır:

Mesela yani ben öğretmenlerin bütün öğrencilerin bu kadar özel hayatlarıyla ilgili sorumluluğu olacağını tahmin etmiyordum. Özel hayatlarıyla ilgili bilgilerinin bizi bu kadar ilgilendirdiğini düşünmüyordum. Mesela ben yani öğrencinin işte annesi-babası hayatta mı? İşte çocuğun psikolojik danışmanlık alması veya bir çocuğun psikolojik tedavi sürecinin olması, ilaçlar kullanması gibi geçirdiği kazalar, geçirdiği hastalıklardan tut da kronik rahatsızlıklarının olup, olmaması yani bunları bizim bilmemizi ben beklemiyordum açıkçası. (Ö4)

Mesleki doyum alamamak ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Öğrenci açısından ne yaparız, ne ederiz hani işte nasıl ulaşabiliriz? Öğrenciye şuradan yaparsak daha etkili olur falan diye düşünüyordum. Hani bazı noktalarda gerçekten hani insanın daraldığı anlar olabiliyor hani yeri geliyor mesela basit bir konudayken şuradan anlatıyorsun, buradan anlatıyorsun, hani bir şekilde bir şey yapıyorsun ama bazen öyle noktalarda hani o kadar anlatmışsın, tekrar etmişsin, hani etkinliğini yapmışsın, materyal kullanmışsın. Hani yapılması gereken her şeyi o konu üzerinde yapmışsın ama. Hani bir konuyla ilgili diyelim ki bir ünite değerlendirmesi yapıyorsun veya bir kazanım değerlendirmesi bir bakıyorsun ki birçoğu hani birçoğu kazanamamış yani o kazanımı. İşte o zaman insan böyle kendini sorguluyor. Hani bunu da yaptım, bunu da yaptım. Elinden geleni yapıyorsun ama işte öğrencide istek olmayınca maalesef hani böyle insanın hayatı sorguladığı anlar oluyor. (Ö5)

Bir diğer öğretmen ise mesleki doyum alamamak ile ilgili şunu belirtmiştir:

“Öğretmenlikten beklentilerim bir kere hani böyle öğrenciler anlamında doygunluğa ulaşmaktı, onu gerçekleştiremedim.” (Ö8)

4.5. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?

Çalışmanın beşinci araştırma sorusu “Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, katılımcıların çözüm olarak sırasıyla 1) ekonomik kaygılar giderilmeli, 2) mesleki itibar (statü) arttırılmalı, 3) öğretmen desteklenmeli, 4) üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı, 5) meslek kanunu yeniden düzenlenmeli, 6) ailelere eğitim verilmeli, 7) okullara fiziki imkânlar sağlanmalı, 8) öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı, 9) sistem değişmeli ve 10) ödül sistemi iyileştirilmeli şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bu veriler ile ilişkili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılması gerektiğine ilişkin algılar

Sıra	Tema	f	%	Örnek cümle
1	Ekonomik kaygılar giderilmeli	10	%21	“Maddi anlamda üst seviyede bir maaşımızın olması gerekiyor. En az bir doktor maaşı kadar olmasa da en azından onun yarısı kadar bir maaşımızın olması gerekiyor çünkü sen elindeki maaşı kiraya ve faturalara dağıttığın zaman senin hayatını yaşamak için kültürel anlamda kendine bir şey katabilmen için hiçbir şey kalmıyor geriye.” (Ö8)
2	Mesleki itibar (statü) arttırılmalı	8	%17	“Beklentilerim, öğretmenlik mesleğinin itibarının yükseltilmesi hem toplum içerisinde öğretmenler tarafından çaba gösterilerek hem de yönetici kadrodaki insanlar tarafından çaba gösterilerek öğretmenlik mesleğinin daha liderlik özelliği olan, daha itibarlı bir meslek görünümü olan manzaraya kavuşması.” (Ö3)
3	Öğretmen desteklenmeli	6	%13	“Öğretmenlikten beklentilerim okulun bana fırsat vermesi, ondan sonra müzik sınıfının olmasını isterdim her okulda, velilerin bana destek çıkmasını isterdim müzikal anlamda çocukların gelişimi için. Hem velinin, hem okul yönetiminin hem milli eğitimin desteğini beklerdim yani ama ne yazık ki öyle olmadığını düşünüyorum.” (Ö2)
4	Üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı	6	%13	“İdare bence bireysel olarak her şeye takılmamalı. Bence olumlu olarak öğretmenini kesinlikle teşvik etmeli, takdir etmeli. Sonrasında her şeyde öğretmeni suçlayıcı davranmamalı. Mesela idarecilerimden biri bana müsamaha göstermiyordu ama ötekine, berikine gösteriyordu. Bu olmamalı.” (Ö11)
5	Meslek kanunu yeniden düzenlenmeli	5	%10	“Bakanlık, mesleki olarak haklarımızı iyileştirmeli.” (Ö9)
6	Ailelere eğitim verilmeli	3	%6	“Milli Eğitim tarafından desteklenen çocuklar, ailesi tarafından desteklenen çocuklar çok daha güzel hal alabilir aslında. Yapılabilir yani halkı bilinçlendirme. Kesinlikle halkı bilinçlendirme seviyesinde seminerler yapılabilir velileri bilinçlendirme seviyesinde.” (Ö7)
7	Okullara fiziki imkânlar sağlanmalı	3	%6	“Branşım ile ilgili olarak kendi isteğim ne dersiniz benim, bir bilgisayar laboratuvarı, bilgisayar isteyebilirim çünkü gerçekten hani anlattığımız dersten keyif alamıyoruz hani bir şeyler eksik olduğu zaman. Kesinlikle o anlattığımız dersler de hep yarım kalıyor.” (Ö10)

8	Öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı	3	%6	“Bir kitap almaya gittiğimde ben düşünmemeliyim yani 100 TL gibi bir meblağ olduğunda ben alamıyorum açıkça söylüyorum. Ya bana KDV’siz verilsin bu da olabilir ya da Bakanlığın uygulamaları, öğretmenlerin almak istediğini bile ayda bir veya işte belli bir sayıda kitap alırken KDV’den muaf tutulsun.” (Ö4)
9	Sistem değişmeli	2	%4	“Bakanlık belki böyle aynı sağlık seminerleri gibi öğretmenleri de böyle bir araya toplayıp beraber yeni bir sistem oluşturabiliriz diye düşünüyorum.” (Ö8)
10	Ödül sistemi iyileştirilmeli	2	%4	“Bence ödül performans değerlendirmesi olmalı mesela yaptığımız bizim çok fazla proje var. Yaptığım proje, aldığım eğitim, katıldığım seminer yine gözle görülür faaliyetlerle bir değerlendirme yapılmalı.” (Ö12)
Toplam		48	%100	

Tablo 6’da görüldüğü gibi katılımcılar mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümü için yapılması gerekenleri %21 oranında “ekonomik kaygılar giderilmeli”, %17 oranında “mesleki itibar (statü) arttırılmalı, %13 oranında öğretmen desteklenmeli”, % 13 oranında üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı, % 10 oranında “meslek kanunu yeniden düzenlenmeli”, %6 oranında “ailelere eğitim verilmeli, %6 oranında “okullara fiziki imkânlar sağlanmalı”, %6 oranında “öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı, %4 oranında “sistem değişmeli” ve %4 oranında “ödül sistemi iyileştirilmeli” olarak ifade etmişlerdir.

Ekonomik kaygılar giderilmeli ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şu açıklamayı yapmıştır:

Öğretmenin aklında ek ders, maddi geçim yani öğrenciye ders anlatırken elektrik faturası aklından geçmemeli. İnternet faturasını nasıl ödeyeceğim işte bugün nasıl beslenme ihtiyacımı karşılayacağım diye düşünmemesi gerekiyor. Motivasyonunu tabii ki sağladıktan sonra zaten öğretmen işinin kıymetini çok daha iyi bilir. (Ö6)

Bir diğer öğretmen ise ekonomik kaygıların giderilmesi gerektiğine dair şunu ifade etmiştir:

Mesela öğretmeni geçim derdine sokmamalı, öğretmen öğle yemeğini yiyebilmek için para vermemeli mesela ekstra. Ekstra geçim derdim var zaten bir de öğle yemeği parası veriyorum. Şunun parası şunun berikinin parası derken zaten onun içinden sökölüp alınıyor. Öğretmenin geçim derdi olmamalı. (Ö11)

Ekonomik kaygıların giderilmesine dair bir diğer öğretmen şunu belirtmiştir:

“Beklenti olarak keşke biraz daha fazla kazansak bu öğretmenlerin motivasyonunu arttıracak, toplumun güzünde de a bak bunlar iyi kazanıyor. Bizim toplumumuz maddiyata bakan bir toplum olduğu için yani daha çok değer görmemizi sağlayabilir.” (Ö7)

Bir diğer öğretmen ise bu konuda şunu ifade etmiştir:

“Maddi olarak iyileştirme kesinlikle beklentilerim arasında.” (Ö10)

Ekonomik kaygıların giderilmesi gerektiğine dair bir diğer öğretmen de şunu ifade etmiştir:

“Ekonomik olarak yasa yapıcı kimselerin maaşlarımızı hakkaniyetli bir şekilde düzenlemesi ve yükseltmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğretmen mutlu olmayınca hem maddi hem manevi anlamda çevresini de mutlu edemiyor.” (Ö12)

Mesleki itibarın arttırılması gerektiğine yönelik olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Mesleğimizin statüsünün yükseltilmesini isterim çünkü mesleğin statüsü yükselirse bu da tabii ki bizim ülkemizde maddiyatla olur, öğrenciler müzik öğretmenliğini de tercih edebilir. En başta öğretmenliği tercih edebilir. Çocuk niye sadece doktorluğu, mühendisliği hedeflesin ki, çocuk öğretmenliği de hedeflesin. (Ö2)

Mesleki itibarın arttırılması gerektiğine dair bir diğer öğretmen şunu ifade etmiştir:

Mesleğimizin daha iyi hale getirilmesi için, daha iyi olması için bizim itibarımızı arttırmalıdır. Hani bu söylemler var ya hani toplumda halkın nasıl diyeyim daha çok gaza geldiği söylemler oluyor ya. Bir yerde mesela bir olay yaşanıyor. Medya mesela ya da şey başkasının bir söylemi her şeyi etkiliyor, itibarı. Ama bu kadar kolay mı olmalı? Bakanın sahip çıkması gerekir veya işte bu sosyal medyada kötü bir olay yaşanmış. Yani işte Ali demiyor sadece, öğretmen Ali şeklinde haber sunması çok yanlış. Yani öğretmen tamam topluma örnek olacak ama sonuçta her meslekte böyle davranmayan insanlar var. Tabii sen bunu öğretmen diye söylersen toplumda zaten bilinçli bir şekilde sosyal medyada işte haber kanallarında bence sosyal medyada bu konuda bilinçli olarak öğretmenlerin maaşını bile söylerken her bir kanal farklı bir şekilde söylüyor ya o bile öğretmenlik mesleğini itibarsızlaştırıyor. (Ö4)

Mesleki itibarın arttırılması gerektiği ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu belirtmiştir:

“Bir şekilde eskiden beri kaybolan hakların iade edilmesi gerekiyor. Baktığımız zaman öğretmene bir kere meslek olarak iade-i itibar yapılması gerekiyor.” (Ö1)

Mesleki itibarın arttırılması ile ilgili olarak bir diğer öğretmen şunu ifade etmiştir:

Yasa koyucuların öğretmenlerden basın yayında bahsederken hani daha yapıcı, daha onların prestijini attıran ifadeler kullanması gerektiğine inanıyorum. Yani işte öğretmenlerin tatili var yatıyor, işte oturduğu yerden para kazanıyor gibi siyasetçiler bunları söylerse ve televizyonlara çıkıp bu halka yayıldığında onlar da kendilerinde işte öğretmenleri aşağılama, ezme hakkı buluyorlar. O yüzden yasa koyucuların özellikle öğretmenlere kullandığı dilin, söylemin değişmesi ve bunun basın yayın aracılığıyla da aktarılması gerektiğini düşünüyorum. (Ö12)

Öğretmen desteklenmeli ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“Veliler, öğretmenine güvenmeli önce desteklemeli. Yani biz öğrencilerimizi kendi çocuğumuz gibi görüyoruz. Velinin iki çocuğu var ama bizim yüzlerce çocuğumuz var veli bunun bilincinde olmalı.” (Ö3)

Öğretmen desteklenmeli ile ilgili olarak bir diğer öğretmen şu ifadeyi kullanmıştır:

Öğrenciyi velilerin bence biraz daha öğretmene teslim etme, teslimiyetçi olmaları gerekiyor böyle hani her şeye şikayet getirmemeleri gerekiyor biraz. Öğretmen o eski sistemde hani öğretmen merkezli iken daha çok öğretmene güveniyorlarmış, bu kadar şikayet yokmuş. Bence velilerin üzerine düşen de öyle olması gerekiyor. (Ö8)

Öğretmen desteklenmeli ile ilgili olarak bir diğer öğretmen de şunu ifade etmiştir:

Bizim için öğretmenler için okul yönetimi her konuda ne olursa olsun arkamızda durmalı. Öğretmen hata yapabilir elbet ama onu da yine veliyle bizim öğretmen hatalı diye değil de tamam biz hallederiz deyip, veliyi yumuşatıp göndermeli, öğretmen yanlış bir tutumla sorunu çözmeye çalışmalı. (Ö9)

Öğretmen desteklenmeli ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Öğretmenin işi kolaylaştırılrsa her şey çözülecek aslında. İşte bir Belediyeye gittiğin zaman ben öğretmenim şöyle bir durumum var, şöyle bir projem var yardımcı olabilir misiniz dediğim zaman içten bir şekilde biz size yardımcı olabiliriz ama bu kadar yardımcı olabiliriz deyip baştan savma bir cevap vermeyip yardımcı olabileceği derecede yaklaşırsa, her şey çözülecek aslında. Çünkü öğretmen iş yapmak istiyor, projeyi hazırlayan da dersi anlatan da hepsi iş yapmak istiyor. Sadece işini yapmak istiyor, öğrencisini geliştirmek, öğrencisine eğitim ve öğretim adına bir şeyler katmak. Bakanlık taşın altına elini koyabilir ya işte hocam bu böyleyken böyle de yapabiliriz. Biz de size destek veririz deyip destekleseler yeter. (Ö10)

Öğretmen desteklenmeli ile ilgili olarak bir diğer öğretmen de şunu ifade etmiştir:

Sana ne diyorsa yapmak zorunda değilsin, öğretmenine ben o ne demekmiş gösteririm. Bu sözleri söyleyen veliler var, duyuyoruz. Bunun yerine, ya o senin öğretmenin her şeyden önce, önce sen ona bir saygı göster, bir dinle bakalım sana ne diyor. Çünkü hiçbir öğretmen bir çocuğun kötülüğünü istemez. Biz derste değil sadece dışarıda da onların annesiyiz, babasıyız, ablasıyız. (Ö11)

Üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

“İdarenin eşit olmasını, adaletli olmasını beklerim. İdarecilik bence eşitlik ve adalet kavramı üzerine.” (Ö8)

Bir diğer öğretmen ise bu konuda şunu belirtmiştir:

İdarecilerin liyakatlı insanların gelmesini istiyorum, liderlik tipi uygun olan insanların idareci olmasını istiyorum, siyasetle gelmiş bir idareci istemiyorum. Siyasetin eğitimden tamamen uzaklaşmış olmasını istiyorum, okulun ayrı kendine ait bir kurum olmasını istiyorum, denetim arttırılmasını istiyorum okullarda idarecilere dair. (Ö2)

Üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı ile ilgili olarak bir diğer öğretmen de şunu ifade etmiştir:

Diyelim ki 50 saat matematik var. 2 matematikçinin normal şartlarda 25-25 paylaşılabilir ya da diyelim ki bir hoca kendisi istemeyebilir hani onda sıkıntı yok ama mesela normalde 2 öğretmen de istiyorsa adaletli bir şekilde paylaşılması gerekiyorsa da bunu birçok idareci yapmayabiliyor. Bazen diyor ki hocam işte ona öncelik tanıdık biz han, o şöyle, o böyle. Hani atandıktan sonra şunu fark ettim: genelde böyle evli, çocuklulara ekstra şeyler tanınıyor gibi sanki hani mesela bizim burada bekar olmamız daha sonra çocuksuz olmamız sanki dezavantajlı bir iş gibi. Hani sonuçta evlenmek ve çocuk yapmak da tercih meselesi ama hani gerçekten bize böyle dezavantaj gibi gösteriliyor maalesef. Hani öncelik hep onlara yapılmış oluyor. (Ö5)

Meslek kanunu yeniden düzenlenmeli ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şu açıklamayı yapmıştır:

Ciddi bir meslek kanunu düzenlemesi bu bağlam dolayısıyla kanun çerçevesinde

ekonomik hakların verilmesi gerekiyor. Dediğim gibi bizim bir şey düşünmememiz gerekiyor yani sınıfa girdiğim vakit fatura derdimin olmaması gerekiyor. Daha başka beklentilerimin olmaması gerekiyor. Benim tamamen kafamın orada sınıfa nasıl öğretim yapabilirim, nasıl eğitim verebilirim onu düşünmem gerekiyor. Düşünemiyoruz bunları. (Ö1)

Meslek kanunu yeniden düzenlenmeli ile ilgili olarak bir diğer öğretmen şunu ifade etmiştir:

Öncelikle mevcut öğretmenlik meslek kanunu sadece bir kariyer basamağı uygulamasının dışına çıkarılmalı. Tamamen 657 sayılı Devlet Memurları kanunundan öğretmenler çıkarılıp, gerçekten bir meslek kanunu yazılmalı ve bu kanun da öğretmenlerin mesleklerini daha iyi izah edebilmelerine, daha güçlü devlet görevlileri olmalarını sağlayan bir yapıda olmalıdır. Bizim öğrencilere, velilere karşı bir söylem gücümüz olmalı, yaptırım demiyorum ama biz bir şeyler söyleyebilmeliyiz, öğrenciyi uyarabilmeliyiz. Sonuçta biz onun eğitiminin sorumluluğunu alıyoruz. Bir ailenin 2 çocuğu 3 çocuğu var ama bir öğretmenin okulunda 600 tane çocuğu var diye düşünüyorum ben. O yüzden eli boş bu kadar zayıf öğretmen karakteri bence eğitim dünyasını çok olumsuz etkiliyor. (Ö3)

Meslek kanunu yeniden düzenlenmeli ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

“Öncelikle daha yukarıdan bakarsak meslek kanununun daha iyileştirilmiş olması gerekir; iyileştirilmesi lazım.” (Ö10)

Ailelere eğitim verilmeli ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Yurt dışında mesela Müzik dersleri, müzik çok ön planda olan bir şeymiş yani çünkü yetenekten geldiği için çok değerliymiş öyle ben duydum. Bizim ülkemizde ne yazık ki tam tersi. Yani benim çocukluğumda müziğe günah diyen insanlar vardı. Yani o yüzden öncelikle ben ailelerin mesela eğitilmesini isterim. Aile cahil olduğu zaman çocukları eğitse bile aile çocukları ister istemez yönlendiriyor. Çocuk annesinin babasının sözünü gelip kendi sözüymüş gibi ifade etmeye çalışıyor. Bunları biz de çocukken yaşadık ama zaman geçtikçe bunların farkına vardık. Bir toplum cahil olunca öğrencileri tek taraflı eğitmemiz mümkün değil. Çünkü ulaşamadığımız bir anne baba kitlesi var ve onlar cahil ne yazık ki. Cehalet ne yazık ki eğitime büyük bir engel. Çocukların eğitilmesi ile olacak bir iş değil sadece. Ben öyle düşünüyorum yani anne babanın da eğitilmesi gerekiyor, onların da bilinçlendirilmesi gerekiyor öyle düşünüyorum. (Ö2)

Ailelere eğitim verilmeli ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

Veliler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından seminerlerle, konferanslarla eğitilmeli. Okul aile işbirliği açısından veliler ciddi bir eğitim görmeli. Bizim veli profilimizin de eğitim seviyesinin düşük olması nedeniyle bizim yaptığımız işe ve öğrencilerin eğitim hayatlarına bakış açıları genellikle yanlış. Öğrencilerin kendi alanlarını seçerken bile fizik, kimya, matematiği zayıf olan öğrencinin ailesi sayısala gitmesini istiyor. Çünkü neyin ne olduğunu bilmiyor. Burada veliye düşen de iyi bir süreçten geçmeli, eğitim sürecinden geçmeli. Neyin ne olduğunu bilmeli. (Ö3)

Okullara fiziki imkânlar sağlanmalı ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu belirtmiştir:

Voleybola basketbola jimnastiği, atletizme yüzmeye hangi branşa ilgi duyuyorsa bence çocuğun branşlara yönlendirilmesi gerekir. Yönlendirildikten sonra da okulun imkânları ölçüsünde burada imkânlar devreye giriyor, öğrencinin bu alanlarda da gerekli dersi alması gerekir en azından bu temel branşlarda işte 4 tane. Bizim takım spor dediğimiz

hentbol, basketbol, voleybol ve futbol. Zaten bunlarla ilgili bir kere imkânlar olmalı. Spor salonu her okulda bence kesinlikle olmalı. (Ö6)

Okullara fiziki imkânlar sağlanmalı ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu belirtmiştir:

Birincisi kesinlikle ödenek ayrılmalıdır. Yani okullara verilen ödenekler arttırılmalıdır. Milli Eğitim hani ilçe Milli Eğitim tarafından desteklenmelidir okullar ki bize malzeme gelsin, destek gelsin tek sadece bir eğitim adına konuşmuyorum. Bilgisayar öğretmeni biri atanmış bizim okulumuza bilgisayar öğretmeni ama okulda bilgisayar yok. Bilgisayar laboratuvarı yok. Şimdi ne yapacak bu öğretmen ne kadar anlatabilir? (Ö7)

Öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı ile ilgili olarak bir diğer öğretmen şunu ifade etmiştir:

Öğretmenlere imkân tanınmalıdır öğretmenlere nasıl imkân tanınabilir mesela Öğretmenevi diye bir yer var ama öğretmenden çok herkes kalabiliyor. Yani ben Öğretmenevi benim, bu devlet bu imkânı sunmuşsa neden benden başka herkes kalabiliyor? Ben gidiyorum bana yer yok diyor mesela bir bakıyorum öğretmenlerinin uçuk kaçık fiyatları var ve bölgesel olarak değişebiliyor. Otelleşmişler, tamam Otel statüsünde iyi imkânlarla sahip olsun ama ben niye bu kadar çok otele gidermiş gibi para harcarım gibi gidip devasa paralar vereyim oralara. Bu mesela benim için çok büyük bir problem. Çünkü il dışına çıktığım zaman orada kalmak isterim yani. (Ö2)

Öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

Bir kitap almaya gittiğimde ben düşünmemeliyim yani 100 TL gibi bir meblağ olduğunda ben alamıyorum açıkça söylüyorum. Ya bana KDV'siz verilsin bu da olabilir ya da Bakanlığın uygulamaları, öğretmenlerin almak istediğini bile ayda bir veya işte belli bir sayıda kitap alırken KDV'den muaf tutulsun. Öğretmene sinema da bence ücretsiz olmalı yani ekonomik açıdan örnek vereceğim. Ben sürekli tiyatroya gittiğim için tiyatro biletleri devlet tiyatrolarına 25 TL öğretmene tamam çok güzel ama bir özel tiyatro oyununa gittiğinde 200-250 liradan başlıyor. Bir öğretmen buna eşiyile gitmeye kalksa, tabii 500 TL yapar. Sosyal etkinliklere bence bir bütçe ayrılmalı. Her tiyatro oyununda ne bileyim 4 tane, 5 tane, 6 tane kontenjan olmalı öğretmene. Sonra konserlerde de aynı şekilde bunu yapmak iyi olur. Hem değer verildiğini gösterir, hem bu ekonomik açıdan da öğretmenin üzerine yük olmaz. Yani şimdi bir sinemaya gitmeye kalksam veya çocukları bir gezmeye götürmeye kalksam... Müzeler ücretsiz oldu, çok güzel. Daha önce müzelere giderken bile düşünüyorduk mesela. Bu, güzel. Bu gelişme güzel. (Ö4)

Öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı ile ilgili olarak bir diğer öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

“Bakanlık olarak ya da mesela şey kısmı sonradan geldi bu güzel oldu bence mesela işte bu turizm yerlerinde müzelere falan girerken, hani öğretmenlere artık ücretsiz olması da güzel bir şey oldu yani.” (Ö5)

Sistem değişmeli ile ilgili olarak bir öğretmen şunu ifade etmiştir:

Bakanlık, mesleki olarak haklarımızı iyileştirmeli onlar iyileştiğinde zaten bu öğretmen merkezli davrandığında veliler de zaten kendinden her şey, diğer her şey aslında yerli yerine oturacaktır. Hani balığı baştan düzeltmeli, balık baştan kokar mevzu var ya alttan düzeltmeyle hiçbir şey olmuyor çünkü. (Ö9)

Bir diğerk öğretmen ise bu konuda řu açıklamayı yapmıştır:

“Bakanlık belki böyle aynı sağılık seminerleri gibi öğretmenleri de böyle bir araya toplayıp beraber yeni bir sistem oluşturabiliriz diye düşünüyorum.” (Ö8)

Ödül sistemi iyileştirilmeli ile ilgili olarak öğretmenlerden biri şunu ifade etmiştir:

Eğitimin sağılam temeller üzerine kurulması gerekir, öğretmenler de tabii ki maddi olarak imkânlarla sahip olmalı ve araştırmacı bir öğretmen kitlesinin olması gerekiyor. Bunun için de öğretmenleri heveslendiren bir şeyler olması gerekiyor. Ne bileyim belki maddi alanda ödüller olabilir mesela řu an işte başöğretmenlik uzman öğretmenlik sistemi getirildi. Bu neye göre getirildi? uyduruk bir sınava göre getirildi. Bence sınav olması çok saçma bir şey. Öğretmenlerin kıdemine göre olabilir belki bu sistem. 5 yıllık öğretmen uzman öğretmen,10 yıllık öğretmen işte Başöğretmen yapılabilir ve aldığı kıdeme göre de öğretmenlerin maaşları daha çok iyileştirilebilir. Aynı zamanda öğretmenlerin yaptığı çalışmalar da maddi anlamda ödüllendirilebilir mesela yüksek lisans yapan, doktora yapan işte makale yazan öğretmenler, araştırma yapan öğretmenler bunların da ödüllendirilmesi gerekir öğretmeni teşvik edebilmek için. (Ö2)

Ödül sistemi iyileştirilmeli ile ilgili olarak bir diğerk öğretmen ise şunu ifade etmiştir:

“Bence ödül performans değerlendirmesi olmalı mesela yaptığımız bizim çok fazla proje var. Yaptığım proje, aldığım eğitim, katıldığım seminer yine gözle görülür faaliyetlerle bir değerlendirme yapılmalı.” (Ö12)

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Araştırmacı katılımcıların gerçek kavramına ilişkin algılarını somut, doğru, yaşananlar, olumsuzluklar, ürün ve acı olarak belirttikleri sonucuna ulaşmıştır. İlgili literatüre bakıldığında bu bulguyu destekler nitelikte çalışmalara rastlanılmıştır. Çıkla (2010) “doğru” olan ya da “gerçeğin ta kendisi” olmak üzere gerçek kelimesinin iki önemli karşılığı olduğundan bahsetmiştir. Öngen (2017) ise kendini çevreleyen bir maddi dünyada kişinin gerçek kavramını somut olarak var olan olarak tanımladığını belirtmiştir. Geçtan (2007) çalışmasında varoluşçu analiz bağlamında gerçeğin insanın kendi dünyasında yaşananlar olduğunu belirtmiştir. Hançerlioğlu (1997) ise gerçekten nesnel gerçekliklerin ürünü olarak bahsetmiştir.

Katılımcıların hayal kavramına ilişkin algılarını düş, hedef, geleceğe yönelik planlar ve yaratıcılık olarak ifade ettikleri görülmüştür. İlgili literatür incelediğinde, bu bulguya benzer nitelikte çalışmalar olduğu görülmektedir. Shek ve Keung (2017) çalışmalarında hayal kavramı ile ilişkili olarak yaygın olarak uzun zamandır hedeflenen amaç, umut, geleceğe yönelme ve esneklik ifadelerinin kullanıldığından bahsetmişlerdir. Benzer şekilde, Kogler ve diğerlerine göre (2022) mesleki geleceğe ve eğitim ile ilgili bir geleceğe dair hayaller genellikle uzak geleceğe yöneliktir. Hayale dair Mack (2014) hayal, ulaşmayı umduğunuz bir şeydir; hayal, sabahları yatağınızdan kalkmaya sizi motive eder ve vermekte olduğunuz kararları etkiler diye belirtmiştir. Kripner ve diğerleri (2002) ise çalışmalarında yaratıcılığa vurgu yapmışlar ve antik zamanlardan bu yana yazarların, sanatçıların, müzisyenlerin, bilim insanlarının ve diğer meslek dallarından çeşitli kişilerin hayalleri bir yaratıcılık kaynağı olarak kullanmakta olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmacı katılımcıların öğretmenlik kavramına ilişkin algılarını öğretici kişi, lider (kılavuz), örnek kişi ve muallim olarak ifade ettikleri sonucuna varmıştır. Çelikten vd. (2005) çalışmalarında öğretmenin rolleri arasında liderlik, öğreticilik ve rehberliğin bulunduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Akgül (2020) çalışmasında, öğretmenin liderlik vasfı olması gerektiğinden bahsetmiştir. Karakuyu (2010) ise öğretmenin örnek bir insan olarak ders dışında da hayatını devam ettirmesi gerektiğini çünkü öğretmenin öğreticiliğinin ve eğiticiliğinin yalnızca bilgiyi aktarmak ile kısıtlı olmadığını belirtmiştir. Öğretmenleri destekler nitelikte Türk (2010) çalışmasında öğretmenin özne olarak “öğreten kişi” olduğundan ve öğrencinin ise nesne konumunda kendisine anlatılanı sabırla “öğrenen kişi” olduğundan bahsetmiştir. Ancak, diğer bir yandan Şentürk ve Oral (2008) çalışmalarında günümüzde öğretmenin konumunun

öğreten kişi olmaktan ziyade öğrencinin öğrenmesine olanak tanıyan diğer bir deyişle, sınıf içerisinde öğretim sürecini yöneten ve yönlendiren kişi haline geldiğini belirtmişlerdir.

Araştırmacı katılımcıların mesleğin ilk yıllarında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları maddi şartlar, idarenin tutum ve yaptırımları, sosyal itibarın zedelenmesi, öğretmene karşı saygının azalması, fiziki imkânların yetersizliği, üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması, sorumluluğunun fazla olması ve mesleki doyum alamamak olarak ifade ettiklerini gözlemlemiştir. Ertan Kantos (2021) çalışmasında, ekonomik gelirin, toplumun bakış açısının, devletin ve meslek sahibi kişilerin tavrının bir mesleğin en önemli saygınlık faktörlerini oluşturduğundan ve öğretmenlik mesleğinin itibarının yüksek olmamasında medyadaki olumsuz haberlerin, yanlış eğitim politikalarının, ekonomik olarak yetersizliğin, siyasilerin tutumlarının, öğretmenlerin şikâyet edilmesinin, özlük haklarının yetersizliğinin, velilerin ve öğrencilerin saygısız tavırlarının, alınan kararlara öğretmenlerin katılmamasının etkisinin olduğundan bahsetmiştir. Ayrıca, Habacı vd. (2013) çalışmalarında bir ülkenin gelişmişliğinin ve refahının yüksek seviyede olması ile öğretmenlerin statüsü ve çalışma koşulları arasında bir ilişki olduğunu ve bu nedenle öğretmenlere gereken değerin verilip sıkıntı ve problemlerinin çözülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Cantürk (2020) çalışmasında, ekonomik nedenlerden dolayı öğretmenlerin kendilerini mesleğe veremediklerini belirtme ve ülkenin gelişimi için öğretmenliğin çok önemli bir meslek olması sebebiyle başta ekonomik problemler ele alınmak üzere derhal sorunların çözülmesi ve mesleği cazip hale getirmek adına ekonomik olarak öğretmenlerin gelir durumunun, toplum içerisinde gelir düzeyi yüksek diğer meslek grupları ile aynı düzeye getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunlara ek olarak, Tetik Delibaş vd. (2023) çalışmalarında, toplumun öğretmene saygı göstermesi, kendini öğretmenin yerine koyması ve öğretmeni bu yönde desteklemesi gerektiğini, aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığının da öğretmenlere değer vermesi, sıkıntılarına çözüm bulması gerektiğini, politikacıların öğretmenlerin ekonomik şartlarını iyileştirme yönünde hareket etmeleri, öğretmenlere mesleki itibarlarını kazandırmaları ve son olarak medyada mesleki itibarı destekler nitelikte olumlu haberlere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Medya ile ilgili olarak Ulutaş (2017) çalışmasında, öğretmenlerin toplumsal statüsünü ve onlara yönelik algıyı olumsuz yönde etkileyen örneklerden ziyade medyada daha çok olumlu örneklerin kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Kara (1996) ise öğretmenlik mesleğinin okur yazar sayısının düşük olduğu dönemde çok saygı duyulan bir meslek olduğunu ancak günümüze doğru bu algının giderek değiştiğini, mesleğin toplumsal statüsünün ise buna bağlı olarak düşük olduğunu belirtmiştir. Bunun ile ilgili olarak Kalaycı (2019) ise idarenin tutum ve yaptırımlarına yönelik olarak çalışmasında idarenin öğretmenlere adalet duygusunu hissettirmeleri gerektiğini,

ayrımcılık yapmamaları ve taraf tutmamaları gerektiğini bunların öğretmenlerde mesleki heyecan kaybı ve duyarsızlaşma yaşattığından bahsetmiştir. Kuyumcu ve Kaya (2020) çalışmalarında kariyer ve ödüllendirme sistemine dair öğretmenlerin torpil olduğunu düşündüklerini ve mevcut sistemi fonksiyonel, adil, hakkaniyetli ve tarafsız olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. Yaraş ve Turan (2021) çalışmalarında ailelerin eğitim seviyelerinin yüksek olmamasının öğretmenlerin sık sık karşılaştığı bir sorun olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, literatürde yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde Arslan'ın da (2019) çalışmasında velilere eğitim verilmesi gerektiğinden bahsettiği görülmektedir. Okulların fiziki imkanlarının yetersizliği ile ilgili olarak alanda yapılan çalışmalar incelendiği zaman, Kaştan ve Kaştan (2016) çalışmalarında öğretmenlerin okulların fiziki imkânlarının iyileştirilmesi gerektiğini ifade ettiklerinden bahsetmişlerdir. Mesleki doyum konusunda ise Çetinkaya vd. (2019) çalışmalarında eğitimde istenilen seviyeye gelinmesi ve mesleki olarak öğretmenlerin doyum alabilmeleri için iyileştirmeler (maddi, manevi, bakanlık desteği, meslek koruyuculuğu) yapılması gerektiğinden bahsetmişlerdir.

Araştırmacı, katılımcılardan mesleğin ilk yıllarında öğretmenlikte karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak ekonomik kaygılar giderilmeli, mesleki itibar (statü) arttırılmalı, öğretmen desteklenmeli, üst makamlar ve okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı, meslek kanunu yeniden düzenlenmeli, ailelere eğitim verilmeli, okullara fiziki imkânlar sağlanmalı, öğretmenlere sosyal-kültürel imkânlar sunulmalı, sistem değişmeli ve ödül sistemi iyileştirilmeli yanıtlarını almıştır. Demir ve Arı (2013) çalışmalarında mesleklerini daha etkili bir şekilde yapabilmeleri için öğretmenlerin ekonomik problemlerinin acilen çözüme kavuşturulması gerektiğini ve öğretmenlik mesleğinin cazip meslekler arasında layık olduğu konuma getirilmesinin yolları aranmasını gerektiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Sağlam ve Sağlam (2005) çalışmalarında öğretmenlerin aldıkları ücret ve kendilerine sunulan olanakların yeterli seviyede olmadığını ve yaşamakta oldukları ekonomik sıkıntılardan dolayı öğretmenlerin kendilerini mesleklerine veremediklerini ifade etmişlerdir. Mesleki itibarın arttırılmasına yönelik olarak Kıran, Durmuş ve Sucu (2019) çalışmalarında meslek olarak öğretmenliğin toplum, okul ve öğretmenlerin gözünde itibar kaybına uğradığı sonucuna varmışlardır. Bek (2007) de çalışmasında öğretmenlerin çok geniş çerçevede rollerinin olmasına rağmen öğretmenlik mesleğinin statüsünün olabildiğince düşük olduğu tespitinde bulunmuştur. Seferoğlu (2001) çalışmasında bir öğretmenin iyilik halinin hizmet öncesi iyi yetiştirilmesinin yanı sıra kendisine kendisini geliştirebileceği imkânların sunulması ile mümkün olacağını ve bu nedenle de öğretmenin her yönden desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Andiema (2022) çalışmasında öğretmenlerin ebeveynler, hükümet ve okul idaresi

tarafından desteklenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Eğitim Reformu Girişiminin (ERG) (2009) raporuna göre de öğretmenlerin desteklenmesi, Türkiye’de eğitim kalitesinin iyileştirilmesinin kritik faktörüdür. Bunları destekler nitelikte Babaoğlu vd. (2018), çalışmalarında görüşlerine başvurdukları öğretmenlerin veliden beklentilerinin iş birliği yapmaları, öğretmene karşı saygılı olmaları, öğretmenin çalışmalarına müdahale etmemeleri, öğretmene destek olmaları ve güvenmeleri olduğunu belirtmişlerdir. Sezer ve Can (2020) okul yöneticilerinin adil yönetim becerilerine sahip olmaları ve katılımcı bir karar alma mekanizmasına önem vermeleri gerektiğinden bahsetmişlerdir. Buna ek olarak, Ünal (2019) da çalışmasında öğretmenlerin okul tercihleri esnasında bile destekleyici ve adil bir okul yönetiminin bulunduğu okullara önem verdiklerini ifade etmiştir. Öğretmenlik Meslek Kanununun on yıllar sonra çıkması önem arz etmekte ve bir başarıdır ancak kapsamının dar olması, sürece paydaşların gerektiği kadar dâhil etmemesi, sınıflandırma yapısının sorunlu olması ve ne yazık ki meseleyi yalnızca yıla ve bunun karşılığında belli oranda bir ücrete dayandırması sebebiyle öğretmenlerin senelerdir gerek duyduğu ihtiyaçlarını, önceliklerini ve beklentilerini gidermekten çok uzaktır (Altan ve Özmusul, 2022). Benzer şekilde, Gül ve Güngör (2022) de araştırmalarında öğretmenlerin öğretmenlik meslek kanunun içerik bakımından eksik bulduklarını ve söz konusu kanuna öğretmen hakları, okul yöneticiliğine dair hükümlerin de dâhil edilmesi gerektiğini belirttiklerinden bahsetmişler ve çalışmalarında öğretmenlik meslek kanunun içerisinde öğretmenler ile ilgili bütün konu başlıklarının yer alması gerektiğini ve bunların öğretmenlerin istihdamından emekli olacakları süre boyunca adaylık işlemleri, kariyer basamakları, sosyal hakları, hizmet içi eğitimleri, performans değerlendirmesi, izin ve raporlar ve disiplin hükümleri olduklarını belirtmişlerdir. Çelik, Ünal ve Yıldırım (2010) tarafından yapılan çalışmada bazı velilerin öğrencilerin eğitim öğretime dair konularda bilinçsiz oldukları ifade edilmiş ve velileri bilinçlendirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmesinin gerekli görüldüğü belirtilmiştir. Buna ek olarak Çağdaş ve Seçer (2005), son yıllarda tüm dünyada ve bizim ülkemizde de anne-baba eğitiminin öneminin daha iyi anlaşılmaya başlandığını ve çocuklarda daha sağlıklı bir kişilik gelişiminin görülmesinde ilk olarak anne-babaların eğitilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ekinci (2010) çalışmasında okul müdürleri ve öğretmenlerin temel sorun olarak okulların fiziki sorunlarını, veli ve sosyal çevreden kaynaklanan sorunları, okulların donanımsal yetersizliklerini, hizmet içi eğitime ihtiyaç olması, okulların finansman problemi olması ve denetim-değerlendirme sistemi ile ilgili problemler olarak sıraladıkları sonucuna varmıştır. Altan ve Özmusul (2022) çalışmalarında öğretmenler için değişik teşviklerin sağlanması gerektiğinden bahsetmişler ve spor salonu üyelikleri, seyahat ve yerel ulaşım indirimleri, restoran indirimleri gibi çeşitli mali teşvikler yapılması gerektiğini ifade

etmişlerdir. Buna ek olarak ise Karaman (2008), giderek daha da pahalılaşılan hayat şartlarında öğretmenlerin zaruri ihtiyaçlarını zor karşıladıklarını, sosyal-kültürel aktiviteleri ise lüks tüketim olarak gördüklerini belirtmiş ve öğretmenlerin ilerleyen bilim toplumuna ayak uydurmaktan ziyade kendi alanlarındaki gelişmelere dair bile yeterli bilgiye ulaşmakta zorluk çektiklerini ifade etmiştir. Parlak (2015) çalışmasında eğitim sisteminin değiştirilmesi gerektiğine dair bulgu elde ettiğini belirtmiştir. Tezer vd. (2015) çalışmalarında eğitim sisteminin radikal bir şekilde değiştirilmesi gerektiği, daha planlı hale getirilmesi, öğrenci ilgi ve yeteneklerinin keşfedilerek, başarı kavramının değiştirilmesi gerektiği bulgularını elde etmişlerdir. Tezcan (2016) çalışmasında ödül sistemi ile ilgili olarak ödüllendirme sistemine güvenilmediğinden ve adil bulunmadığından bahsetmiştir. Çelebi vd. (2015), öğretmenlerin mevcut sistemde başarılı olsalar bile ödül alabileceklerine inanmadıklarını belirtmiştir. Ertürk (2016) de çalışmasında ödüllendirme yönergesinin yeniden gözden geçirilmesinin öğretmenlerin motivasyonunda faydalı olabileceğinden bahsetmiştir.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, toplumların ilerlemesinde öğretmenlerimiz çok büyük rol oynamaktadır. Öğretmenlerin sorunlarının tespit edilip, bu sorunların çözüme kavuşturulması önem arz etmektedir. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine dair hayalleri ve karşılaştıkları gerçekler mesleklerini yerine getirmelerini dikkate değer ölçüde etkilemektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin gerçek kavramını, somut, doğru, yaşanılanlar ve olumsuzluklar, ürün (ortaya çıkan) ve acı olarak görmektedirler. Hayal kavramını ise düşün, “hedef”, ve “geleceğe yönelik planlar olarak düşünmektedirler. Öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak ise genel olarak öğretmeni öğreten kişi, lider, örnek kişi ve muallim olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında karşılaştıkları sorunlar, maddi sorunlar, idarenin tutum ve yaptırımları, sosyal itibarın zedelenmesi, öğretmene karşı saygının azalması, okulların fiziki imkânlarının yetersizliği, üniversite eğitiminin gerçek hayata uymaması, mesleğin sorumluluğunun fazla olması ve mesleki doyum alamamaktır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular ışığında, öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarında karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak araştırmacı aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Öğretmenlerin ekonomik kaygıları giderilmeli,
- Öğretmenlik mesleğinin mesleki itibarı (statüsü) arttırılmalı,
- Öğretmenler, Bakanlık, okul yöneticileri ve veliler tarafından desteklenmeli ve değer görmeli,
- Okul yöneticileri tarafsız, adil ve anlayışlı olmalı,
- Mevcut Öğretmenlik Meslek Kanunu yeniden düzenlenmeli ve öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli,
- Ödül sistemi hakkaniyetli bir şekilde iyileştirilmeli,
- Öğretmenlere kendilerini geliştirebilmeleri adına sosyal-kültürel imkânlar (KDV’siz kitap, ücretsiz tiyatro, sinema bileti gibi) sağlanmalı
- Öğrencilerin ailelerine bilinçlendirme eğitimleri verilmeli,
- Okullara fiziki imkânlar (laboratuvar, kalorifer, kapı, müzik sınıfı, resim atölyesi, spor salonu) tesis edilmeli,
- Üniversitede verilen eğitim gerçek hayata uygun olmalı,
- Mevcut eğitim sistemi, öğretmenlerin de fikirleri alınarak ortak karar ile değiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akgül, M.Ş. (2020). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. H. Şahin içinde, *Eğitim Bilimleri Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler* (sf.404-416). Karadağ: IVPE.
- Aktolga, M. (2020). Sistem Teorisinin Esasları, Ya da, Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi-Herşeyin Teorisi. <https://www.aktolga.de/t4.pdf> adresinden 29.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- Akturan, U. ve Esen, A. (2008). Fenomenoloji. T. Baş ve U. Akturan (Ed.) içinde, *Nitel araştırma yöntemleri* (ss. 83-98). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Alkan, C. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, edt. Veysel Sönmez. Ankara: Anı Yayıncılık
- Altan, M.Z., Özmuş, M. (2022). Geleceğin Türkiye’inde Öğretmen Refahı: Öğretmenlik Meslek Kanununun Kayıp Parçası, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi .(AKEF) Dergisi*, 4(1), 24-42.
- Andiema, N. (2022). Activity-Based Learning Strategies used by Teachers in Public Pre-Primary Schools in Kenya. *East African Journal of Education Studies*, 5(2), 108-115.
- Annells, M. (2006). Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory, *Journal of Advanced Nursing*, 56(1), 55-61
- Arslan, M. (2012). Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Ders Notları, Harran Üniversitesi, Birecik Meslek Yüksekokulu.
- Arslan, P. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme Ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Arttırmaya İlişkin Önerileri. *Uluslararası 24 Kasım Başöğretmen Eğitim Ve Yenilikçi Bilimler Sempozyumu*, Ankara.
- Aslan, B. (2000). Öğretmenlik Meslek Eğitimini Etkileyen Temel Öğeler, *Öğretmen Dünyası*, 21 (51), 15-18.
- Atkinson, S. (2019). *Sosyoloji Kitabı* (çev: Göbekçin, T.). İstanbul: ALFA Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Atlı, A. & Koşan, Y. (2017). Hayal Kurma Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Conference: IV. International Eurasian Educational Research Congress*, 1469-1470.
- https://www.researchgate.net/publication/317823987_Hayal_Kurma_Olceginin_Gelistirilmesi_Gecerlik_ve_Guvenirlik_Calismasi adresinden 11.02.2023 tarihinde alınmıştır.
- Aydın, İ., Demir, T.G. & Erdemli, Ö. (2015) Teacher’s Views Regarding the Social Status of

- the Teaching Profession, *The Antropologist*, 22, 146-156.
- Ayyıldız, B. (2015). Uno, Nessuno E Centomila1” Adlı Eserde Gerçek Algısı Einstein Ve Heisenberg İkileminde Pırandello, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55, 1 (2015) 129-140.
- Babaoğlu, E., Çelik, E., ve Nalbant, A. (2018). İdeal öğrenci velisi üzerine nitel bir çalışma, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 51-65
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231– 274.
- Başaran, İ.E. (1993). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Başaran, İ. ve Çınkır, Ş. (2013). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bayrak, C. (2011). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Bayraklı, A.F. (2022). *Türk Eğitim Tarihinde Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Mesleği*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Bek, Y. (2007). *Öğretmenin Toplumsal / Mesleki Roller ve Statüsü* (Yüksek Lisans Dönem Projesi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Berber, A. (2017). Yönetimde Kavramsal Çerçeve Belirleme ve Nitel Araştırma Yöntemleri, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 71-73.
- Bloor, M. ve Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Boz, Y. & Boz, N. (2008). Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144
- Bozbayındır, F. (2019). Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Etkileyen Unsurların Öğretmen Görüşleri Temelinde İncelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (72), 2074-2104.
- Bulut, Ş. (2019). Yaratıcılık, Dâhilik ve Hayal Kırıklığı Kavramlarının Sanatçıların Üretimlerine Etkisinin İncelenmesi, *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 5 (1), 52-59.
- Bursalıoğlu Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.

- Cameron, M. (2003). *Teacher Status Project: Identifying teacher status, its impact and recent teacher status initiatives*. Paper prepared for The New Zealand Ministry of Education New Zealand Teachers Council.
- Can, S. Can, Ş. & Durukan E. (2010). Cumhuriyetten Günümüze Öğretmen ve Öğretmenin Yetiştirilmesi, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 61-69.
- Cantürk, G. (2020). Öğretmenlerin Karşılaştıkları Ekonomik Sorunlar ve Maaş Artışı Talepleriyle İlgili Görüşleri: Twitter Analizi, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 202-223.
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak Öğretmenlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 89-104.
- Christensen, L. B., Johnson, B., & Turner, L. A. (2011). *Research methods, design, and analysis*. Pearson: New York.
- Cookson, P. W. (2005). Your first-year: Why teach?, *Teaching Pre K-8*, 36(3), 1421.
- Crabtree, B. F. and Miller, W. L. (1999). *Doing qualitative research*. California: Sage Publications.
- Craib, I. (1994). *Hayal Kırıklığı* (çev: Onacak, A.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Creswell, J.W. (2002). *Educational Research: Planning, conducting , and evaluating qualitative and quantitative research*. New Jersey: Pearson Education: Upper Saddle River.
- Cüceloğlu, D. & Erdoğan, İ. (2013). *Öğretmen Olmak Bir Can 'a Dokunmak*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. Ş. (2005). *Anne-baba eğitimi*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Çelebi, N., Vuranok, T. ve Turgut, I. (2015). İlk ve ortaokullarda öğretmenlerin ödül sistemine ilişkin görüşleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(34), 75-104.
- Çelik, M., Ünal, A. ve Yıldırım, A. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 261-272.
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H. N. (2020). “Nitel veri analizi ve temel ilkeleri”, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 379-406.
- Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 207-237.

- Çepni, S. (2007), *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Akademi Kitabevi.
- Çetinkaya, B. Gülaçtı, F., Çiftçi, Z. & Kağan, M. (2019). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve mesleki doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi, Journal of Education December 2019 Additional Issue*, 809-828.
- Çıkla, S. (2010). Romanda Kurmaca ve Gerçeklik, *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, 6, (65,66,67), 104-123.
- Demir, M. K. & Arı, E. (2013). Öğretmen Sorunları-Çanakkale İli Örneği, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 107-126.
- Demirtaş, A. (2004). Sosyal sınıflandırma, kişilerarası beklentiler ve kendini doğrulayan Kehanet, *İletişim Araştırmaları*, 2(2), 33-53.
- Demoulin C. (1992). Nouvelles remarques psychanalytiques sur le rêve [Current psychoanalytic observations on dreams]. *Acta psychiatrica Belgica*, 92(1), 49–56.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (2005). *The Sage Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Duman, T. (1991). *Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme (Tarihi Gelişimi)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Duran, J. B. (2011). The fear of loss of status, *Transfer: Journal of Contemporary Culture*. 68-77.
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim Okullarında Çalışan Müdür ve Öğretmenlerin Mesleki Sorunlarına İlişkin Görüşleri, *İlköğretim Online*, 9 (2) , 734-748.
- Erden, M. (1995). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sertifikası Derslerine Yönelik Tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 99-104.
- ERG. (2009). Eğitim İzleme Raporu.
https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_EIR-2009.pdf adresinden 30.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- Ergüneş, Y. (2002). Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı Edt. Y. Özden içinde *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erkut, H. (1989). *Sistem Analizi*. İstanbul: Kıyı Yayınları.
- Ertan Kantos, Z. (2021). Öğretmenlik mesleğinin itibarı ile ilgili öğretmen görüşleri,e-*Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 682-703.

- Ertürk, R. (2016). Öğretmenlerin İş Motivasyonları, *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 1-15.
- Eskicumalı, A. (2002). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği, Edt. Y. Özden içinde *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Geçtan, E. (2007). *Varoluş ve psikiyatri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gelling, L. (2015). Qualitative research, *Nursing Standard* (2014+), 29(30), 43.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research, *The qualitative report*, 8(4), 597-606.
- Gold, Y. ve Roth, R.A. (1993). *Teachers Managing Stress and Preventing Burnout: The Professional Health Solution*. London - Washington D.C.: The Falmer Press.
- Gökçe, E. U. (2022). Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında Açıklamaya Ve Anlamaya Dayalı Nitel Araştırma Süreci, Yöntemler Ve Bilgisayar Destekli Veri Analizi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51 (1), 37-53.
- Green, J., & Thorogood N. (2014). *Qualitative Methods for Health Research. Introducing Qualitative Methods*. 3rd ed. Los Angeles: SAGE Publications
- Güçlü, M. (2014). İlköğretim Dergisinde Yayımlanan Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Makalelerin Değerlendirilmesi (1939-1966), *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 111-128.
- Gül, İ., & Güngör, C. (2022). Öğretmenlik meslek kanununa ilişkin öğretmen görüşleri, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1098-1123.
- Gündüz, M. (2000). Toplumsal katmanlaşma ölçütü olarak meslek ve meslek olarak öğretmenliğin saygınlığı, *Eğitim Araştırmaları*, 1 (1), 44-50.
- Gürbüz, H., & Sülün, A. (2004). Türkiye'de biyoloji öğretmenleri ve biyoloji öğretmen adaylarının nitelikleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 192-204.
- Gürbüztürk, O., & Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.
- Habacı, İ., Karataş, E., Adıgüzzelli, F., Ürker, A. ve Atıcı, R. (2013). Öğretmenlerin güncel sorunları, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (6), 263-277.
- Hall, D. & Langton, B. (2006). *Perceptions of the Status of Teachers*. New Zealand: Ministry of Education.
- Hall, G.E., Quinn L.F. & Gollnick D.M. (2017). *Introduction to Teaching Making a Difference in Student Learning*. Los Angeles: Sage Publications, Inc
- Han, J., Nunes, J.C., ve Drèze, X. (2010). Signaling Status with Luxury Goods: The Role

- of Brand Prominence, *Journal of Marketing - J MARKETING*, 74, 1547-7185
- Hançerlioğlu, O. (1997). *Felsefe Ansiklopedisi Kavramlar ve Akımlar*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Hay, I. (2000). *Qualitative research methods in human geography*. UK: Oxford University Press.
- İlgar, M. Z., İlgar, S. C. (2013). Nitel bir araştırma deseni olarak gömülü teori (temellendirilmiş kuram), *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 197-247
- Ingawa, S. Y. (2015). *Teaching: The Unsung Profession*. Inaugural Lectures Committee, University of Abuja.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in phenomenology for researchers of nursing, *Journal of Advanced Nursing*, 19, 309314.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2008). *Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Thousand Oaks, CA.:Sage
- Jussim, L. (1990). Expectancies and social issues: Introduction, *Journal of Social Issues*, 46 (2), 1-8.
- Kalaycı, H. (2019). *Öğretmenlerin okullarına duygusal bağlılıklarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Doktora tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kantzara, V. (2001) *An Act of Defiance, an Act of Honour: Gender and Professional Prestige among Teachers in Secondary Education in Greece* (Doktora Tezi). Utrecht Üniversitesi, Hollanda.
- Kara, E. (1996). *Öğretmenlerin statü düzeyleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakuyu, M. (2010). Coğrafya Eğitiminde Öğretmen Olmak ve Öğretmen Kalabilmek. R. Özey ve A. Demirci içinde, *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar* (sf. 357). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Karaman, N. (2008). *Öğretmenlerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri Nelerdir?* (Yüksek Lisans Dönem Projesi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Kaştan, Y. & Kaştan, Y. (2016). Türkiye’de Sekiz Yıllık Kesintisiz İlköğretim Kurumundan İlkokul ve Ortaokul Şeklinde 4+4+4 Uygulamasına Geçiş Sürecinde Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine İlişkin Yönetici Görüşleri: Bir Durum Çalışması, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (5), 130-155.
- Kıran, A. B. , Durmuş, E. & Sucu, N. N. (2019). Öğretmenlik Mesleğindeki İtibar Kaybı Nedenleri Üzerine Bir İnceleme, *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal*

Bilimler Dergisi, 4 (1) , 8-13.

- Klinger, E., & Cox, W. M. (1987). Dimensions of thought flow in everyday life, *Imagination, Cognition and Personality*, 7(2), 105-128.
- Kogler, R., Vogl, S., & Astleithner, F. (2022). Plans, hopes, dreams and evolving agency: case histories of young people navigating transitions. *Journal of Youth Studies*, 1-14.
- Koşar, D. (2018). Öğretmen Adaylarının Meslekten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (56), 575-585.
- Krippner, S., Bogzaran, F., & de Carvalho, A. P. (2002). *Extraordinary dreams and how to work with them*. New York, NY: State University of New York Press.
- Kuyumcu, E., Kaya, H.İ. (2020). Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi, *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 333-366.
- Küçükahmet, L. (2002). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik, Küçükahmet, L., Külahoğlu Ş.Ö., Güçlü, N., Çalık, T., Topses, G., Öksüzoğlu, A.F.ve Korkmaz, A. içinde *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). Establishing trustworthiness, *Naturalistic inquiry*, 289 (331), 289-327.
- Linton, R. (1936). *The Study of Man*. New York: D. Appleton-Century Camp. Inc
- Loeb, S., Dynarski, S., McFarland, D., Morris, P., Reardon, S., & Reber, S. (2017). *Descriptive analysis in education: A guide for researchers*. (NCEE 2017–4023). Washington, DC: U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance.
- Lundberg GA 1970. *Sosyoloji (Foundations of Sociology)*. (Çev: Ozankaya O). Ankara: Aryildiz Matbaasi.
- Magaldi D. & Berler M. (2020) Semi-structured Interviews. In: Zeigler-Hill V., Shackelford T.K. (Eds.) *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*. Springer International Publishing.
- Mar, R. A., Mason, M. F., & Litvack, A. (2012). How day dreaming relates to life satisfaction, loneliness, and social support: the importance of gender and day dream content, *Consciousness and cognition*, 21(1), 401-407.
- Marshall, C. and Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage publications.
- Maslach, C. & Jackson, S. E. (1984). Burnout in organizational settings, *Applied Social Psychology Annual*, 5, 133-153.

- Maxwell JA. (1996). *Qualitative Research Design*. London: Sage.
- Maxwell, J.A. (1992). Understanding in qualitative research, *Harvard Educational Review*, 62, 979-1000.
- McCRACKEN G. (1988). *The Long Interview*. London: Sage Publications.
- McCusker, K. & Gunaydın, S. (2015). Research Using Qualitative, Quantitative or Mixed Methods and Choice Based on The Research, *Perfusion*, 30 (7), 537-542.
- MEB.(1999).16. Milli Eğitim Şurası
chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21142534_16_sura.pdf
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education. Revised and Expanded from Case Study Research in Education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants, *Nurse Researcher*, 10 (4), 68-82.
- Mutluer, Ö. (2018). *Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü: Bir olgubilim çalışması* (Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Myers, M.D. (2013). *Qualitative research in business and management*. London: Sage
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar III. Cilt (5. Basım)*. İstanbul: Yayın Odası.
- Nieswiadomy, R. M. (1993). *Foundations of nursing research*. (2nd ed.). Norwalk, CT: Appleton & Lange.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 187-193.
- Kocabıyık, O. (2016). Olgubilim ve gömülü kuram: bazı özellikler açısından karşılaştırma, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 55-66.
- Öngen, O. (2017). Sosyal medya kullanıcılarının gerçeklik yanılgısı, *e-Journal of New Media*, 1 (1), 1-14.
- Özdamarlar, M. (2022). *Yeni Nesil Öğretmen Olmak 21. Yüzyıl Öğretmenleri için Rehber*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özdemir, N. ve Düzgüner, S. (2020). Psikolojik Açıdan Suçluluk, Pişmanlık ve

- Günahkârlığın Kapsamı ve Yakın Kavramlar Arasındaki Yeri, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 49, 497-529.
- Özet, İ. (2014). *Kent araştırmaları ve nitel yöntem* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özoğlu, M., Gür, B.S. ve Altunoğlu, A. (2013). Türkiye’de ve dünyada öğretmenlik teorik ve pratik, *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. 54(10).
- Özsarı, İ. (2008). *Son sınıf öğrencilerinin KPSS merkezi sınavı odaklı gelecek kaygıları ve mesleki beklentileri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsoy, Y. (1987). *Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Ders Kitapları Yayın No:203.
- P. C. (1892). The Nature Of Mind And The Meaning Of Reality. *The Monist*, 2 (3), 434-437. <http://www.jstor.org/stable/27896973>.
- Parlak, Ş. (2015). *Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlere Göre Türk Eğitim Sisteminin Sorunları Ve Önerilen Çözümler: Betimsel Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pathak, V., Jena, B., & Kalra, S. (2013). Qualitative research, *Perspectives in clinical research*, 4(3),192. <https://www.proquest.com/openview/69b6c78d849cd34fb324e69c998d26d8/1?pqorigsite=gscholar&cbl=2035655> adresinden 11.02.2023 tarihinde alınmıştır
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Newbury Park: SAGE Publications, inc.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods. 3rd edition*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Polat, A. (2022). Nitel araştırmalarda yarı-yapılandırılmış görüşme soruları: soru form ve türleri, nitelikler ve sıralama, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (2), 161-182.
- Richards, L., & Morse, J. M. (2007). *Read me first for a user’s guide to qualitative methods (Second edition)*. Thousand Oaks: Sage
- Ronald L. Jackson II, Darlene K. Drummond & Sakile Camara (2007). “What Is Qualitative Research?”, *Qualitative Research Reports in Communication*, 8:1, 21-28
- Rose, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing, *Journal of Advanced Nursing*,

21(6), 1123-1129.

- Sağlam, M. (2009). Eğitim ve Öğretim Programlarının Kapsamı, Edt. K.Selvi içinde *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sağlam, M. & Çiçek Sağlam, A. (2005). Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (3) , 317-328.
- Sarpkaya, R. (2004). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik, edt. Gürsel M. ve Hesapçıoğlu M. içinde *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Konya: Eğitim Kitabevi
- Sart, G. (2021). Fenomenoloji ve Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz, Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt içinde, *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları* (S. 77). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seferoğlu, S. S. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kendi mesleki gelişimleriyle ilgili görüşleri, beklentileri ve önerileri, *Milli Eğitim Dergisi*, Ocak-Şubat-Mart 2001, (149), 12-18.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- Sezer, S. & Can, E. (2020). School Happiness: A Grounded Theory, *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 15(1), 44-62.
- Shek, D., Wu, F. & Leung, H. (2017). Dreams, aspirations and related constructs in children and adolescents: a literature review, *International Journal on Disability and Human Development*, 16(4), 359-366.
- Singer, J. L. (1976). *Daydreaming and fantasy*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- Sisman, M. (2006) *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Smith, J. A. (Ed.). (2003). *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*. Sage Publications, Inc.
- Sözbilir, M. (2009). *Nitel veri analizi*.
<http://fenitay.files.wordpress.com/2009/02/1112-nitel-arac59ftc4b1rmada-veri-analizi.pdf> adresinden 12.03.2023 tarihinde alınmıştır.
- Spector, P. E. (1978). Organizational frustration: a model and review of the literature, *Personnel Psychology*, (31), 815–829.
- Sun, M. (2013). Research on System Reform and Mechanism Innovation of the Integration of Urban and Rural Education in China in *2013 International Conference on Advances in Social Science, Humanities, and Management (ASSHM-13)* (pp. 400-405). Atlantis Press.
- Suri H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis, *Qualitative Journal*, 11(2):63-75.

- Sünbül, A. G. A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8 (8), 597-608.
- Şahin, A.E. (2004). Meslek ve Öğretmenlik, Sönmez, V içinde, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, İdris. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şişman, M. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taşgın, A. (2010). *Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi (öğretme ve öğrenme süreci yeterlikleri-öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterlikleri)* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Teddlie, C. and Yu, F. (2007). Mixed methods sampling: A typology with examples, *Journal of mixed methods research*, 1(1), 77-100.
- Tekışık, H., 1986. Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 11(116), ss. 1-9.
- Terzi, A.R., Barut, Y. ve Gürsoy, A. (2003). *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik*. Ankara: Baskı
- Terzi, A.R. ve Gürsoy, A. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: İkinci Baskı.
- Tetik Delibaş, S., Tabakçı, R. B. & Toz, Z. (2023). Öğretmenlik Mesleği İmajına Yönelik Öğretmen Görüşleri, *International Academic Social Resources Journal*, 8 (45), 2042-2051.
- Tezcan, M. (1981). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: AÜ Basımevi.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Kendi Basımı.
- Tezcan, M. (2016). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezer, M., Ozturk, R., & Ozturk, C. (2015). A case study on the effect of geometry course in high schools by multiple intelligence theory. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 31-37.
- Türk, F. (2010). *Lise Öğrencilerinin Eğitimde Yabancılaşma Sorunu: Ankara İli Yenimahalle İlçesi İki Genel Lise Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ubuz, B., & Sarı, S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 113-119.
- Ulutaş, P. (2017). *Öğretmenlerin bakış açısından öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü*

- (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Mersin.
- Uras, M. & Kunt, M. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri ve beklentilerinin karşılanmasını umma düzeyleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (19) , 71-83.
- Ünal, F.S. (2019). *Öğretmenlerin Okul Seçme Nedenleri Üzerine Fenomenolojik Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, S. ve Ada, S. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın.
- Van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. Albany State University Press.
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice, *Phenomenology & Practice*. 1(1), 11-30.
- Varış, F. (1973): Cumhuriyetin 50.yılında Türkiye'de öğretmen yetiştirmede karşılaşılan birkaç sorun, *A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 47-62.
- Verhoeven, J.C., Aelterman, A., Rots I. & Buvens, I. (2006). Public Perceptions of Teachers' Status in Flanders, *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 12(4), 479- 500.
- Veysal, Ç. (2006). *Uluğ Nutku'ya Armağan*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Yaraş, Z. ve Turan, M. (2021). Sorunlar ve çözümler bağlamında öğretmenlik mesleği, *Milli Eğitim*, 50 (232), 383-405.
- Yazar, T. (2015). Eğitim ve öğretim ile ilgili temel kavramlar. T. Y. Yelken, & C. Akay içinde, *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (s. 1-24). Ankara: Anı Yayıncılık
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşel, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşel, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma, *İlköğretim Online*, 9 (1) , 79-92.
- Yılman, M. (1992). *Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri*. İstanbul: Türkiye Milli Kültür Vakfı
- Yılmaz, B. (2005). Öğretmenlik Nasıl Bir Meslektir? A. M. Sünbül içinde, *Öğretmenin Dünyası* (s. 7-21), Ankara: Mikro Yayıncılık
- Yılmaz, S. (2021). Akıl ve Gerçek.
https://www.academia.edu/52033156/Ak%C4%B1l_ve_Ger%C3%A7ek adresinden
 13.02.2023 tarihinde alınmıştır.

Zombwe, G. (2009). *Who is a Teacher? Quality teachers for quality education*. Dar es Salaam: Haki Elimu.

INTERNET KAYNAKLARI

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/teacher>

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/teacher>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/real>

<https://www.meb.gov.tr/ogretmenlik-meslek-kanunu-resm-gazetede-yayimlandi/haber/25246/tr>

<https://www.vocabulary.com/dictionary/expectation>

ÖZ GEÇMİŞ

HÜRRİYET ALKAN

Öğrenim Bilgisi

Yüksek Lisans Başlangıç bitiş tarihi	Amasya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (Prof. Dr. Adem BAYAR)
Lisans Başlangıç bitiş tarihi	İzmir Ekonomi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi 2005-2009

Eserler

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. Factors Influencing the Field Selection Process of Students (Hakem sürecinde)
2. The Effects of School Culture on Students' Academic Achievements
3. Views of High School Students on the Effectiveness of “English” Course by means of Distance Education
4. Okul Müdürlerinin Liderlik Stilllerinin Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarına Etkileri